

Gemeente
Albrandswaard

Vrijwillige inzet Albrandswaard 2016-2020

notitie uitwerking Brede Welzijnsvisie

BAR-Organisatie
April 2016

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Inleiding	2
1.1 Doel en ambities	2
1.2 Aanleiding.....	2
1.3 Integraal beleid	3
1.4 Leeswijzer	3
Hoofdstuk 2 Kaders	5
2.1 Belang vrijwillige inzet	5
2.2 Wettelijk kader	6
2.3 Ontwikkelingen	7
2.4 Definities.....	9
Hoofdstuk 3 Stand van zaken Albrandswaard	11
3.1 Demografische kengetallen.....	11
3.2 Cijfers vrijwillige inzet	12
3.3 Actuele ontwikkelingen Albrandswaard.....	13
3.4 Voorzieningen en ondersteuning.....	15
3.5 Kosten en budget.....	18
Hoofdstuk 4 Ambities gemeente Albrandswaard	20
4.1 Beleidsuitgangspunten.....	20
4.2 Uitwerking beleidsuitgangspunten vrijwilligers	21
4.3 Uitwerking beleidsuitgangspunten mantelzorgers	23
4.4 Uitvoeringsplan.....	25
Bijlage 1 Overzicht relevante bijeenkomsten en documenten	26
Bijlage 2 Verslag Netwerkbijeenkomst vrijwillige inzet	27
Bijlage 3 Commentaar adviesraden op conceptnotitie	33

Hoofdstuk 1 Inleiding

Voor u ligt de notitie Vrijwillige Inzet Albrandswaard 2016-2020. Het eerste hoofdstuk geeft u het doel en de ambities van de vrijwillige inzet in Albrandswaard voor de komende jaren. Daarbij wordt nader ingegaan op de aanleiding van de notitie en de wijze waarop de notitie tot stand is gekomen. Tenslotte vindt u een leeswijzer voor de rest van de notitie.

1.1 Doel en ambities

Met deze notitie willen wij een aantal handvatten bieden waarlangs de vrijwillige inzet in onze gemeente versterkt kan worden. Daarbij zijn voor ons de volgende elementen van belang:

- De burger en zijn of haar inzet staat centraal;
- De rolverdeling tussen burgers, instellingen en gemeente. Daarbij erkennen en respecteren wij het spontane karakter van vrijwillige inzet van onze burgers. Beleid is bedoeld om waar nodig en gevraagd te faciliteren of te ondersteunen, de spontane actie en initiatieven te helpen en zeker niet om in te kaderen of tegen te werken bijvoorbeeld middels regels;
- Er is verschil tussen vrijwilligerswerk en mantelzorg, het zijn in hun aard verschillende vormen van vrijwillige of informele inzet en verdienen dan ook verschillende aandacht;
- De samenwerking tussen professionele- en vrijwilligersorganisaties.

Onze ambities en onze rol ten aanzien van vrijwillige inzet in de gemeente Albrandswaard formuleren wij als volgt:

- Erkend wordt dat vrijwillige inzet vanuit de burgers zelf komt;
- De rol van de gemeente is het verhogen van het aanzien van vrijwillige inzet in het algemeen;
- Daar waar nodig en mogelijk faciliteert en ondersteunt de gemeente de inzet van vrijwilligers en bevordert zij de samenwerking tussen professionals en vrijwilligers;
- De gemeente erkent de zware taak van mantelzorgers, daar waar nodig en mogelijk faciliteert en ondersteunt de gemeente hun inzet;
- De gemeente voert regie op het vergroten van de zelfredzaamheid van de inwoners.

1.2 Aanleiding

In juli 2012 heeft de gemeenteraad de Brede Welzijnsvisie vastgesteld. De geformuleerde visie en uitgangspunten vormen de basis voor alle ontwikkelingen op het gebied van welzijn in de gemeente.

Belangrijke doelen en uitgangspunten in de visie zijn:

- De burgers van Albrandswaard zijn zelfstandig, zijn zelf verantwoordelijk voor het oplossen van hun problemen en doen mee aan de samenleving;
- Er is sprake van sociale samenhang tussen de burgers van Albrandswaard onderling en binnen de wijken van Albrandswaard;
- Burgers, maatschappelijke organisaties, verenigingen en gemeente zijn samen verantwoordelijk voor het welzijn van de inwoners;
- De gemeente zet haar beleid in ter voorkoming van onbalans op de vijf levensdomeinen en blijft vangnet voor burgers die in een kwetsbare positie zijn gekomen of dreigen te komen.

Met deze doelen en uitgangspunten geeft de Brede Welzijnsvisie invulling aan het college-uitgangspunt mensen met elkaar te verbinden.

De Albrandswaardse samenleving is in beweging en ademt vitaliteit en veerkracht uit. Uitgegaan wordt van de eigen kracht en zelfredzaamheid van de lokale samenleving, het maatschappelijk initiatief als vertrekpunt, en het koesteren van de menselijke maat.

Verenigingen, vrijwilligers, maatschappelijke organisaties en ondernemers zitten vol kennis en initiatieven en zijn trots op wat zij doen. Door meer en meer samen te werken, gebruik te maken van eigen kracht en organisaties en inwoners te faciliteren bij het tot uitvoering brengen van hun ideeën blijven kansen ontstaan. Dit dient te gebeuren op basis van wederkerigheid waarmee iedere burger, samen met de gemeente, bijdraagt aan het versterken van het fundament van de Albrandswaardse gemeenschap.

Een van de uit te werken onderdelen van de Brede Welzijnsvisie betreft het thema vrijwillige inzet. Naast professionele inzet is vrijwillige inzet bij het realiseren van de doelen van de welzijnsvisie een belangrijk middel. In de Brede Welzijnsvisie wordt gesproken over laagdrempelige inzet van mensen en middelen. Tevens is er aandacht voor de vraag in welk geval professionals ingeschakeld dienen te worden en in welk geval het werk al of niet begeleid door vrijwilligers of mantelzorgers gedaan kan worden.

In juni 2013 is de notitie “Burgers verbinden, een ontwikkeling” vastgesteld. In deze notitie wordt ingegaan op burgerparticipatie in de vorm van burgerinitiatieven en de wijze waarop de gemeente van deze experimenten kan leren.

Ten slotte is de gemeente sinds 1 januari 2015 verantwoordelijk voor de uitvoering van de jeugdzorg, de voormalige AWBZ-begeleiding en de uitgebreide participatiewet. Daarmee zijn de drie decentralisaties wel formeel afgerond, maar er is nog veel werk te verzetten. De inzet van de wijkteams speelt daarbij een cruciale rol. Een van de vraagstukken daarin is de afstemming tussen professionele en informele zorg.

1.3 Integraal beleid

Deze notitie is op een integrale wijze tot stand gekomen. Belangrijke informatie is gekomen uit de verschillende gesprekken die wij gevoerd hebben met organisaties en sleutelfiguren in de gemeente en een aantal interactieve bijeenkomsten met zowel interne als externe partners. In de bijlagen vindt u hier een overzicht van. Wij noemen:

Discussieavond Breed Welzijn Albrandswaard op 15 november 2011
Netwerkbijeenkomst Vrijwillige Inzet Albrandswaard op 26 november 2012
Overleg met de adviesraden in Albrandswaard op 2 februari 2015
Conferentie Informele Zorg Albrandswaard op 21 april 2015

Tijdens de bijeenkomsten zijn met name de uitgangspunten *verbinden* en *integraliteit* sterk naar voren gekomen en is de basis gelegd voor deze notitie. Stichting Welzijn Albrandswaard is gevraagd kritisch mee te denken.

1.4 Leeswijzer

De notitie is als volgt opgebouwd. Eerst schetsen we kort de kaders waarbinnen vrijwillige inzet en met name vrijwilligerswerk vorm gegeven wordt en geven we een aantal relevante definities (hoofdstuk 2). Vervolgens geven we de huidige stand van zaken in de gemeente. Relevante demografische gegevens en kengetallen ten aanzien van vrijwillige inzet komen aan de orde. Ook wordt een kort overzicht gegeven van de huidige ondersteunende activiteiten met betrekking tot vrijwilligers en mantelzorgers (hoofdstuk 3). Dan beschrijven we in hoofdstuk 4 onze ambities voor de komende jaren op het gebied van vrijwillige inzet en werken we deze uit in een aantal concrete instrumenten en activiteiten.

Als bijlagen vindt u een overzicht van relevante bijeenkomsten en documenten, de schriftelijke reacties van de adviesraden én de uitkomsten van een van de door ons georganiseerde bijeenkomsten over vrijwillige inzet.

Hoofdstuk 2 Kaders

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het belang van vrijwillige inzet en worden de kaders en actuele ontwikkelingen vanuit de verschillende gremia aangegeven. Tevens zijn in dit hoofdstuk een aantal relevante definities opgenomen.

2.1 Belang vrijwillige inzet

Vrijwillige inzet heeft een belangrijke plaats in onze samenleving. In bijna alle sectoren zijn vrijwilligers te vinden en leveren zij een grote bijdrage aan de kwaliteit van de leefomgeving. Dit is vooral zichtbaar in wijken en buurten en bij verenigingen. Ook mantelzorg, dat gezien kan worden als een bijzondere vorm van vrijwilligerswerk hoewel de meningen over de mate van vrijwilligheid verschillen, is van eminent belang voor de samenleving.

Vrijwillige inzet en gemakshalve nu vrijwilligerswerk genoemd in de gemeente biedt¹:

- De burgers een uitgebreid en divers aanbod van voorzieningen in de brede zin van het woord (niet alles kan professioneel betaald worden);
- Een hogere kwaliteit van het aanbod van voorzieningen (inzet van extra specifieke kennis, verrichten van uitvoerende taken waardoor een professional tijd heeft voor meer complexe vraagstukken);
- Mogelijkheden voor burgers met hun inzet een essentiële bijdrage te leveren aan de samenhang binnen de lokale samenleving. Daarmee vergroten zij de sociale cohesie binnen en de sociale kwaliteit van de samenleving;
- Mensen de mogelijkheid om deel te nemen aan diezelfde samenleving en hun eventueel sociaal isolement te verminderen, dit geldt zowel voor jongeren als ouderen;
- Mogelijkheden tot zinvolle tijdbesteding, zelfontplooiing, ontwikkeling en in sommige gevallen ervaring op weg naar (weer) betaald werk;
- Intermediairs voor participatie en gemeentelijke beleidsvorming (inspraak en schakel tussen burgers en gemeente).

Geschat wordt dat ruim 6 miljoen Nederlanders minimaal één keer per jaar een vorm van vrijwillige inzet verspreid over alle sectoren van onze maatschappij uitvoeren². Dit met een geschat aantal van meer dan 1 miljoen fulltime (vrijwillige en mantelzorg) arbeidsplaatsen per jaar en bijna 5 miljard euro per jaar aan altruïstisch kapitaal³. Het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) onderscheidt de volgende domeinen: politiek en ideële doelen, arbeidsorganisaties, levensbeschouwing, kinderen (onderwijs, bibliotheek, jeugdwerk), recreatie (natuur, cultuur, sport, hobby's), gezondheidszorg en maatschappelijke hulpverlening (ziekenhuis, wetswinkel, telefonische hulpdienst, buddy's).

Mensen motiveren hun deelname aan vrijwilligerswerk op verschillende manieren, de belangrijkste zijn:

- Omdat het leuk is en een nuttige vrije tijdsbesteding;
- Betrokkenheid bij de plaatselijke gemeenschap en omgeving;
- Affiniteit met de doelstellingen van een organisatie;
- Het opdoen van sociale contacten;
- De drive eigen kennis en ervaringen te delen voor een nuttige zaak;

¹ Vereniging Nederlandse Gemeenten (2001). *Lokaal Vrijwilligerswerkbeleid. Handreiking voor gemeenten bij het opzetten of herzien van vrijwilligerswerkbeleid.*

² Centraal Bureau Voor De Statistiek (CBS)(2015). *Wie doet vrijwilligerswerk?*

³ Vrije Universiteit Amsterdam (2013). *Geven in Nederland.*

- Het opdoen van werkervaring;
- Statusverwerving.

Hoger opgeleiden blijken vaker actief te zijn als vrijwilliger dan laag opgeleiden. Allochtonen participeren op beperkte schaal binnen Nederlandse organisaties maar zijn wel actief binnen de eigen etnische gemeenschap. Tijdgebrek, vanwege een betaalde baan, is de belangrijkste reden om geen vrijwilligerswerk te doen of om er mee te stoppen.

2.2 Wettelijk kader

Rijksoverheid

Voor het stimuleren van vrijwilligerswerk bestaat geen specifiek budget, anders dan in het gemeentefonds. In het verleden heeft de Rijksoverheid wel een tijdelijke stimuleringsmaatregel ingesteld. In de periode 2002-2005 zijn in veel gemeenten met extra geld diverse voorzieningen, met name vrijwilligersvacaturebanken opgericht. Ook tijdelijke regelingen als de BOS impuls (om de integratie buurt, onderwijs en sport te bevorderen) en de financieringsmogelijkheden voor combinatiefunctionarissen waar de gemeente Albrandswaard ook gebruik van maakt, zijn in dit kader relevant.

Provincie

Provincies zijn verantwoordelijk voor ondersteunende functies van het vrijwilligerswerk. Hiervoor worden een beperkt aantal expertisecentra gefinancierd. In Zuid Holland is dat JSO, Expertisecentrum voor jeugd, samenleving en ontwikkeling. Gemeenten en organisaties kunnen gebruik maken van de inzet van ondersteuningsuren en -activiteiten. Maar ook andere provinciale organisaties bieden ondersteuning zoals het Zuid-Hollands Landschap dat doet aan natuurvrijwilligers.

Gemeente

De gemeenten hebben de verantwoordelijkheid om de mogelijkheden van lokale vrijwillige inzet te bevorderen en beleid ten aanzien van de uitvoering van het vrijwilligerswerk te voeren. Artikel 2.1.2 van de Wet maatschappelijk ondersteuning 2015 geeft o.a. als onderdelen van een gemeentelijk Wmo plan aan:

- De sociale samenhang, de toegankelijkheid van voorzieningen, diensten en ruimten voor mensen met een beperking te bevorderen, de veiligheid en leefbaarheid in de gemeente te bevorderen, alsmede huiselijk geweld te voorkomen en te bestrijden;
- De verschillende categorieën van mantelzorgers en vrijwilligers zoveel mogelijk in staat te stellen hun taken als mantelzorger of vrijwilliger uit te voeren;

Sociale samenhang ontstaat grotendeels vanuit 'de inzet van de naaste omgeving, zoals familie, buren, vrijwilligers in de buurt of in kerkelijke verbanden of bijvoorbeeld de sportvereniging'⁴.

De gemeente heeft de regierol bij het stimuleren van vrijwillige inzet. Het is bijna vanzelfsprekend dat de beleidsvoorbereiding samen met externe instellingen en burgers gebeurt. Heel veel waardevolle vrijwilligersactiviteiten en –projecten komen echter voort uit particulier initiatief, soms ook van bedrijven en vaak van groepjes actieve bewoners, kerken, verenigingen etc. en vinden hun weg buiten de gemeente om. Beiden ontmoeten elkaar op het moment dat (al of niet gesubsidieerd) faciliteiten nodig zijn zoals een Verklaring omtrent het gedrag (VOG) voor een vrijwilliger in de jeugdhulpverlening of een vergunning voor het afsluiten van een deel van de openbare weg voor speelactiviteiten tijdens de buitenspeeldag.

⁴ Sociaal Cultureel Planbureau (2013). *Vrijwillige inzet en ondersteuningsinitiatieven. Een verkenning van Wmo-beleid en –praktijk in vijf gemeenten. Deelrapport vrijwillige inzet en initiatieven.*

2.3 Ontwikkelingen

Vrijwilligerswerk staat onder druk. Vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties kunnen minder goed functioneren doordat zij steeds meer taken en verantwoordelijkheden op zich af zien komen. Ook speelt de vraag wie het straks van hen overneemt. Bij het wegvallen van het vrijwilligerswerk zou de sociale infrastructuur binnen de gemeente enorm worden uitgehold en uitgekleed. Veel voorzieningen en verenigingen zoals sport- en gezelligheidsverenigingen, het ouderenwerk en cultuur zouden verdwijnen of slechts op een minimumniveau kunnen blijven voortbestaan. Het opvullen van de gaten met professionele krachten is vanwege het kostenaspect geen reële optie. Indirecte kosten zullen dan toenemen, zoals in de gezondheidszorg door het verminderen van bewegen bij gebrek aan sportvoorzieningen.

De actuele financiële situatie in Nederland waarin de decentralisatie van (grote delen van) de jeugdzorg, de AWBZ-begeleiding en participatie naar gemeenten inmiddels heeft plaatsgevonden zorgt juist voor een toenemende vraag naar en druk op vrijwillige inzet. Gemeenten moeten met minder budget minimaal dezelfde maar liever kwalitatief betere zorg bieden dan voorheen. Professionele banen vallen weg, betaalde activiteiten en voorzieningen moeten noodgedwongen stoppen. Het beroep op zelfredzaamheid en burgerkracht neemt sterk toe. Onder het mom: "Een vitale samenleving bestaat uit actief participerende burgers, die eigen regie voeren en in het eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Minder overheid en meer eigen regie, mogelijkheden en verantwoordelijkheden van burgers"⁵.

De grootste uitdaging voor de gemeente is daarbij gelegen in het verwelkomen van maatschappelijke initiatieven, ook als die niet 'passen' in het perspectief van de beleidsmakers⁶. Vrijwillige inzet komt zoals eerder aangegeven uit de mensen zelf. De gemeente kan bouwen op de kracht van burgers en zal ook moeten loslaten en accepteren. Ook wanneer een op het oog succesvol initiatief stopt en er op vertrouwen dat weer nieuwe initiatieven zullen opkomen.

Daarbij mag de gemeente de verantwoordelijkheden ten aanzien van zijn burgers niet uit het oog verliezen, en daarbij hoort ook het gevaar van verdringing van betaald werk door vrijwilligerswerk. Of zoals het in "Burgers verbinden, een ontwikkeling" is verwoord: de gemeente dient een balans te vinden tussen burgerkracht en overheidsmacht.

Vrijwilligerswerk in de klassieke vorm, waarbij vaak van generatie op generatie onbetaalde inzet wordt gepleegd binnen een vereniging, is steeds minder vanzelfsprekend en komt steeds minder voor. Vooral jongeren vertonen zappgedrag en stellen eisen aan het verrichten van vrijwilligerswerk zoals: kortdurend anders wordt het saai, je moet er wel wat van leren, in korte tijd aan verschillende werksoorten snuffelen e.d. Maar zij zijn wel degelijk op zoek naar een zinnig invulling van hun stages en hebben de wil ervaring voor later op te doen.

Ook is de relatie tussen de civil society en het bedrijfsleven aan het veranderen. Actuele vormen van vrijwillige inzet zijn in dat kader: maatschappelijk betrokken ondernemen, werknemersvrijwilligerswerk, vormen van vrijwillig of dwingend geleid vrijwilligerswerk (maatschappelijke stages, taakstraffen, tegenprestatie of onbetaald werk met behoud van uitkering etc.). Maar ook meer oog voor mantelzorg die werknemers moeten leveren in de privésfeer.

Het karakter van vrijwilligerswerk verandert en is al lang niet vrijblijvend meer. Ingeroosterd staan voor het begeleiden van een groep kinderen bij diertuinbezoek betekent er wel zijn, anders is de teleurstelling groot. Vrijwilligerswerk wordt ook steeds meer ingebed in organisaties waarbij

⁵ Vereniging Nederlandse gemeenten (2013). *De vitaliteit van de samenleving. Regisseren en geregisseerd worden.*

⁶ Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (2013). *Vertrouwen in de burgers.*

professionals en vrijwilligers in een team samenwerken. Vrijwilligers krijgen meer verantwoordelijkheden en kunnen scholing nodig hebben om hun taken te verrichten.

De hervorming van de langdurige zorg betekent een groter beroep op mantelzorgers en andere betrokkenen. Nu de nadruk meer op zolang mogelijk thuis blijven wonen en op eigen kracht en zelfredzaamheid komt te liggen, wordt het werk van mantelzorgers nog belangrijker en vraagt de ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers meer aandacht⁷.

Een laatste punt is de zogenaamde 'tegenprestatie'. Gemeenten kunnen een tegenprestatie vragen voor het ontvangen van een uitkering in het kader van de Wet werk en bijstand (Wwb). Het college van Albrandswaard vindt meedoen in de lokale maatschappij voor alle inwoners belangrijk. Juist ook voor mensen die inkomensondersteuning nodig hebben. Eigen kracht, zelfredzaamheid en keuzevrijheid voor werkzoekenden zijn belangrijke kernwoorden bij het invullen van beleid. Deelnemen en dienstbaar zijn aan de samenleving ziet het college als een middel om dichterbij betaald werk te komen, of een zinvolle tijdsbesteding te hebben. Een bureaucratisch systeem van begeleiden, dwingen, controleren en straffen wil het college niet. Wel ruimte voor eigen initiatieven. Mensen die fraude plegen verliezen hun recht.

De manier waarop de tegenprestatie in Albrandswaard is vormgegeven komt overeen met deze visie. Als iemand een beroep doet op een uitkering, dan moet per 1 januari 2015 in principe een tegenprestatie worden gevraagd.

Omdat het accent voor mensen met een korte afstand tot de arbeidsmarkt ligt op re-integratie, zal een tegenprestatie vooral opgedragen worden aan mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Bij het bepalen van de omvang en duur van de tegenprestatie wordt maatwerk geleverd. Er wordt aangesloten bij de affiniteit en vaardigheden van de uitkeringsgerechtigde, die ook zelf voorstellen kan aandragen. Ook wordt er rekening gehouden met maatschappelijk nuttige activiteiten die iemand al verricht, denk hierbij aan mantelzorg. Dit wordt gedaan om duurzame participatie te bevorderen, en een stap te kunnen zetten naar re-integratie.

De tegenprestatie wordt niet gevraagd bij mensen die duurzaam arbeidsongeschikt zijn, alleenstaande ouders met een ontheffing of personen die mantelzorg verrichten. Ook mag het niet leiden tot verdringing op de arbeidsmarkt. Samen met de maatschappelijk partners worden lokale activiteiten en plaatsen gecreëerd waar, op basis van individueel maatwerk, iemand een tegenprestatie kan verrichten.

De tegenprestatie kan gezien worden als een verplichte vorm van vrijwilligerswerk, een tegenstrijdigheid op zichzelf. Vereniging NOV, de belangenorganisatie van het vrijwilligerswerk, geeft aan dat dit ook geen vrijwilligerswerk genoemd mag worden. Feit is wel dat daar waar de verplichte tegenprestatie verlangd wordt, deze vaak wordt geleverd bij vrijwilligersorganisaties. Deze 'vrijwilligers' hebben echter geen recht op een vrijwilligers-verzekering en kunnen geen vrijwilligersvergoeding ontvangen.

⁷ Uit Beleidsplan Albrandswaard Wmo 2015-2018.

2.4 Definities

AWBZ: Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten. Was een verplichte, collectieve ziektekostenverzekering voor niet individueel verzekerbare ziektenkostenrisico's. Deze wet is per 1 januari 2015 vervallen. Sinds 2015 wordt de extramurale zorg door de gemeenten verzorgd. De overblijvende delen van de AWBZ zijn omgevormd tot de Wet langdurige zorg.

Burenhulp: 1. het verlenen van mantelzorg aan iemand in de buurt, 2. het gratis verlenen van eenvoudige hand- en spandiensten op buurtniveau door buurtbewoners.

Burgerinitiatieven: 1. voorstellen van burgers die op de agenda van de gemeenteraad of van de tweede kamer kunnen worden geplaatst als ze voldoen aan vastgestelde procedurele en inhoudelijke eisen, 2. concrete initiatieven, ontstaan vanuit burgers zelf, gericht op het oplossen van maatschappelijke problemen of op het verbeteren van de kwaliteit van de samenleving

Burgerkracht: vermogen van burgers om op eigen initiatief maar zo nodig met hulp van overheid, instellingen en ondernemingen zelf sociale en maatschappelijke problemen aan te pakken.

Gebruikelijke zorg: zorg voor elkaar en voor het huishouden die binnen een huishouden als gangbaar wordt beschouwd; iemand kan alleen aanspraak maken op zorg vanuit de AWBZ of de Wmo voor zorg en ondersteuning die in omvang, duur en/of belasting deze gebruikelijke zorg te boven gaat.

Groene druk: de verhouding tussen het aantal 0 tot 19-jarigen en het aantal 20 tot 59-jarigen. Het is een indicatie voor de verhouding tussen de actuele en de toekomstige beroepsbevolking.

Grijze druk: de omvang van de groep 65+ gerelateerd aan het aantal 20-64 jarigen in die bevolking.

Informele zorg: zorg die onbetaald en niet beroepshalve wordt verricht: te onderscheiden in gebruikelijke zorg, mantelzorg, zelfhulp, vrijwillige zorg en burenhulp.

Mantelzorg: Mantelzorg is hulp aan een hulpbehoevende door iemand uit diens directe sociale omgeving. Mantelzorg valt eigenlijk buiten de definitie van vrijwilligerswerk. Het vindt plaats in een informele setting, dat wil zeggen in familieverband, vrienden- of kennissenkring. In die zin ontbreekt het georganiseerd verband. Het onverplichte karakter is in de beleving van mantelzorgers vaak evenmin aanwezig, de verplichting wordt op z'n minst sterk gevoeld vanuit morele overwegingen. Overigens noemen veel mantelzorgers hun zorg vaak juist wel vrijwilligerswerk. Zorg die mensen vrijwillig en onbetaald verlenen aan mensen met fysieke, verstandelijke of psychische beperkingen in hun familie, huishouden of sociale netwerk; het gaat om zorg die meer is dan in een persoonlijke relatie gebruikelijk is; betaling van mantelzorg is in sommige gevallen mogelijk vanuit een persoonsgebonden budget.

Professionals: mensen die werkzaam zijn in een bepaald beroep of specifieke functie waarvoor zij betaald krijgen, dit in tegenstelling tot vrijwilligers.

Respijtzorg: het tijdelijk overnemen van de totale zorg door een professional en/of vrijwilliger wanneer de mantelzorg de zorg een periode niet kan leveren, bijvoorbeeld door overbelast te zijn.

Sociale/maatschappelijke activering: vorm van intensieve individuele begeleiding (georganiseerd door gemeenten, zorginstellingen of welzijnsorganisaties) waardoor mensen op vrijwillige basis nieuwe activiteiten gaan ondernemen en hun isolement doorbreken; kan ook een opstap zijn naar betaald werk; sociale activeringstrajecten worden gezien als eindige trajecten met uitstroom naar activerende arbeidsmarkttrajecten, vrijwilligerswerk zonder begeleiding of zorgtrajecten.

Wederkerigheid: de onderlinge verplichting binnen een relatie om een gift te beantwoorden met een tegengift. Daarbij gaat het om een samenwerking op basis van gelijkwaardigheid, waarbij er sprake is van tweerichtingsverkeer. Het is een geven en nemen, samen leren en gemeenschappelijke problemen oplossen.

Vrijwillige inzet: maatschappelijke inzet van mensen op vrijwillige basis, zoals het uitvoeren van vrijwilligerswerk, informele zorg of mantelzorg en burgerinitiatieven.

Vrijwilligerswerk: De gangbare definitie van vrijwilligerswerk is "werk dat in enig georganiseerd verband, onverplicht en onbetaald wordt verricht ten behoeve van anderen of de samenleving".

Zelfhulp: vorm van hulpverlening die zich baseert op het uitgangspunt dat mensen in staat zijn zichzelf en elkaar te helpen door bewustwording, uitwisseling van gelijksoortige ervaringen en door het ondernemen van acties.

Hoofdstuk 3 Stand van zaken Albrandswaard

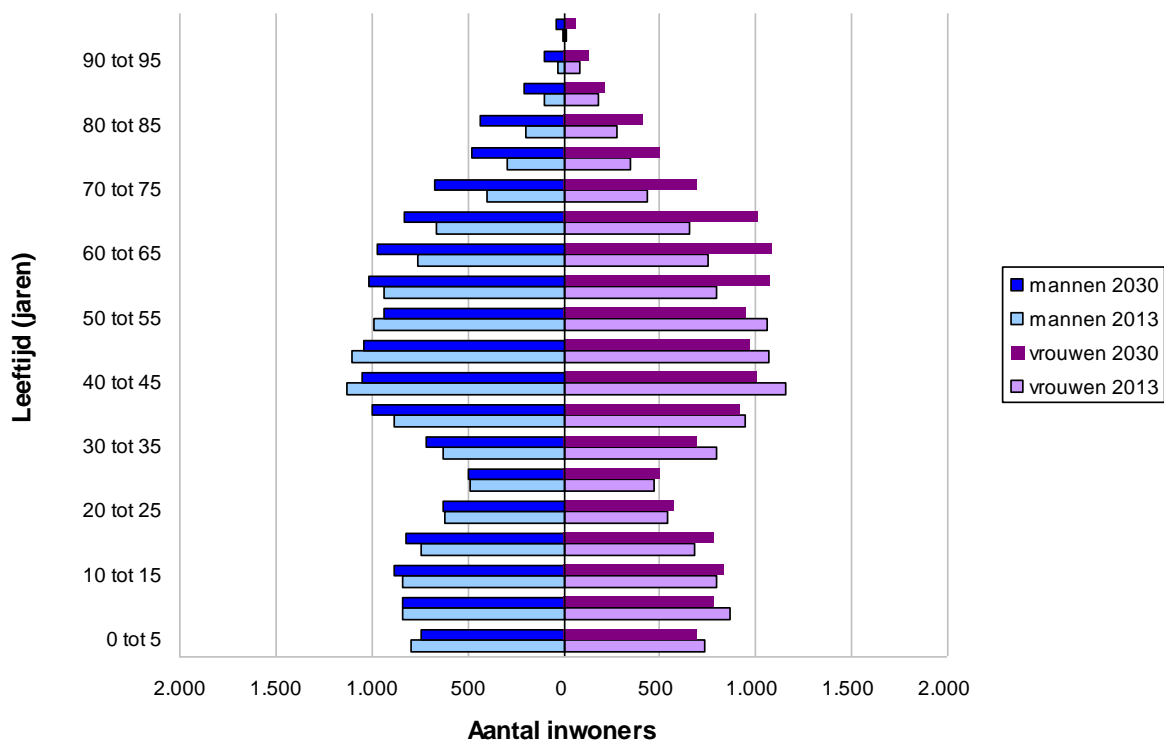
Dit hoofdstuk geeft een kort overzicht van de bevolkingssamenstelling van Albrandswaard en enkele trends die van invloed kunnen zijn op de ontwikkeling, richting en het ondersteuningsaanbod van vrijwilligers en mantelzorgers.

3.1 Demografische kengetallen

Op 1 januari 2016 had Albrandswaard 25.148 inwoners, nagenoeg evenveel vrouwen (12.623) als mannen (12.525). Hoewel het aantal inwoners op 1 januari 2016 iets gedaald was (25.007) is de prognose is dat de gemeente doorgroeit naar een aantal inwoners van 26.400 in 2020 en 27.200 in 2030⁸.

Figuur 1 toont de demografische opbouw van de gemeente. Daarnaast is de verwachte demografische opbouw in 2030 af te lezen. De grijze druk is in Albrandswaard lager dan in de regio en Nederland (24% versus 29 en 28%). De groene druk is in Albrandswaard vergelijkbaar met de regio en Nederland.

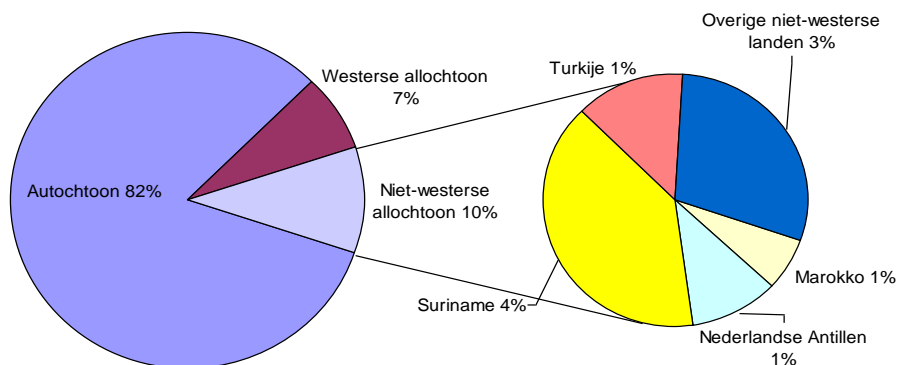
Figuur 1 Demografische opbouw in Albrandswaard op 1 januari 2013 en verwachte opbouw in 2030

De etnische herkomst van de inwoners wordt weergegeven in *figuur 2*. In Albrandswaard heeft 82% van de inwoners een autochtone herkomst, dit percentage is iets hoger dan in de regio en Nederland (beiden 79%).

⁸ Centraal Bureau Voor De Statistiek (CBS) Statline, 2015

Figuur 2 Etnische herkomst van inwoners van Albrandswaard op 1 januari 2015.

Albrandswaard lijkt een gemiddelde gemeente en kent 9.953 huishoudens met een gemiddelde grootte van 2,5 persoon. Dit is iets meer dan gemiddeld in Nederland (2,2). 24% van de inwoners woont in een eenpersoonshuishouden. Dit is lager dan in de regio (30%) en in Nederland (37%). 44% woont in een huishouden met kinderen (landelijk 34%) en 32% in een huishouden zonder kinderen (landelijk 29%).⁹

In Albrandswaard heeft 82% van de 19- tot 65-jarigen een betaalde werkkring, dit is hoger dan in vergelijking met de regio (78%) en landelijk (77%).

3.2 Cijfers vrijwillige inzet

Volgens het CBS heeft iets minder dan de helft van alle Nederlanders van 15 jaar of ouder in 2015 minstens eenmaal vrijwilligerswerk gedaan. Uit onderzoek¹⁰ blijkt dat de hoeveelheid vrijwilligerswerk de afgelopen jaren iets is afgenomen. Gemiddeld besteedt de Nederlander 1 uur per week aan vrijwilligerswerk. De tijd die vrijwilligers gemiddeld besteden aan vrijwilligerswerk is vijf uur per week. We zien de afgelopen jaren een lichte daling van het aantal vrijwilligers in vrijwel alle sectoren. In 2010 was het percentage Nederlanders dat vrijwilligerswerk doet nog 41%. Mogelijk is er een verband met economische crisis en opgelopen werkloosheid (landelijk nu 7,7% van de beroepsbevolking). Ook in andere landen is een afname van het aantal vrijwilligers te zien.

Voor Albrandswaard ontbreken actuele cijfers. Op basis van de landelijke schattingen kan gesteld worden dat ongeveer 9.500 inwoners één keer of meer per jaar vrijwilligerswerk verrichten.

⁹ CBS Statline, 2015

¹⁰ R. Bekkers (2015) Hoofdstuk 6 Geven van tijd: vrijwilligerswerk. In: Schuyt, T., Gouwenberg, B. & Bekkers, T. (red.). Geven in Nederland 2015. Giften, Nalatenschappen, Sponsoring en Vrijwilligerswerk. Amsterdam: Reed Business Education.

Volgens het SCP waren er in 2014 ruim 4 miljoen Nederlanders van 18 jaar en ouder die mantelzorg verleenden. Hiervan ongeveer 440.000 kort (korter dan 3 maanden) en niet intensief (minder dan 8 uur); 3,1 miljoen lang en niet intensief; 120.000 kort en intensief en 610.000 lang en intensief. Dit betekent dat 3,7 miljoen mensen langer dan drie maanden hulp gaven en dat 730.000 mensen meer dan acht uur per week zorg verleenden. Bijna 60% van de mantelzorgers die langdurig en/of intensief hulp geven, is vrouw en bijna de helft is tussen de 45 en 65 jaar, 20% is 65 jaar of ouder en 31% is jonger dan 45 jaar¹¹.

Deze cijfers omgeslagen voor Albrandswaard betekent dat 27% of ongeveer 5.000 mensen van 18 jaar en ouder een vorm van mantelzorg verlenen. Uit het laatste door de GGD RR in 2012 uitgevoerde gezondheidsonderzoek blijkt dat ongeveer 900 personen langdurig en intensief mantelzorger zijn. Tevens dat 22% van de mantelzorgers van 19 jaar en ouder zich tamelijk belast tot overbelast voelt door het geven van mantelzorg¹².

3.3 Actuele ontwikkelingen Albrandswaard

In paragraaf 2.3. is ingegaan op enkele landelijke ontwikkelingen, met name de decentralisaties en de zich wijzigende verhouding tussen overheid en burgers. Hieronder gaan we in op nog enkele andere ontwikkelingen. Deze zijn (deels) ontleend aan recent verschenen beleidsstukken zoals de Structuurvisie en Waar staat je gemeente. Per trend schetsen we kort welk effect dit op vrijwilligerswerk en mantelzorg heeft.

Vergrijzing en ontgroening

Hoewel in paragraaf 3.1 is aangegeven dat ernstige vergrijzing van de bevolking zich op korte termijn nog niet aandient mag wel verwacht worden dat de komende jaren veel fitte ouderen zich beschikbaar (kunnen) stellen als vrijwilliger. Velen zullen mantelzorger worden voor hun partner. Maar zodra zij te maken krijgen met beperkingen, valt hun aandeel in vrijwillige inzet weg. Het kan zelfs zijn dat ze door die beperkingen zelf een vraag naar zorg en ondersteuning krijgen, zodat ze naadloos van de rol van vrijwilliger cq. mantelzorger overstappen in de rol van zorgontvanger.

Ook ontgroening is een thema. Het aantal jonge kinderen neemt af, maar het aantal tieners juist toe. Jongeren zijn voor het voortgezet onderwijs en verder aangewezen op gemeenten buiten Albrandswaard. Veel jongeren verhuizen maar zouden wellicht na hun opleiding weer willen terugkeren. De mogelijkheden hiervoor in de vorm van voldoende starterswoningen om deze groep de mogelijkheid te bieden terug te keren zijn echter niet heel groot.

Verminderde groei in het aantal huishoudens

De komende decennia zal het inwonertal van de gemeente nog langzaam groeien. Er worden minder kinderen geboren dan voorheen. Daarentegen ontstaan er meer huishoudens door het groeiende aantal alleenstaanden en ouderen en het langer thuis wonen van ouderen. Ook de situatie dat één partner thuis blijft wonen terwijl de andere partner opgenomen wordt in een verzorgingshuis komt vaker voor. Met een toename van het aantal minder actieve mensen in de gemeente is het moeilijker om de verenigingen en sociale verbinding op volle sterkte te onderhouden. Nu al hoort men vaak dat het “steeds dezelfde mensen zijn die de handen uit de mouwen steken”. Ook voorzieningen als

¹¹ Klerk, M. de, Boer, A. de, Plaisier, I., Schyns, P., Kooiker, (2015). Informele hulp: wie doet er wat? Kerncijfers. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

¹² GGD Rotterdam-Rijnmond (2014). *Gezondheid in kaart*. Rotterdam: GGD Rotterdam-Rijnmond.

winkels en bibliotheek staan onder druk. Met de voltooide decentralisatie van veel taken naar de gemeente (zie paragraaf 2.3) wordt er een nog groter beroep gedaan op de inzet van mensen.

Vluchtelingen/vergunninghouders

Een actuele ontwikkeling is de toename van vluchtelingen naar Nederland. In Albrandswaard richt dit zich op de komst van meer vergunninghouders, de gemeente heeft geen capaciteit voor grootschalige vluchtelingenopvang. De gemeente heeft net als andere gemeenten een toenemende wettelijke taakstelling in de opvang en huisvesting van vergunninghouders. Voor 2016 gaat dit om ongeveer 115 personen inclusief een achterstand 2015. De huisvesting legt in de gemeente een extra druk op het realiseren van woningen in de sociale huursector.

Sociale relaties veranderen

Door de sterk toegenomen communicatiemiddelen en media is men voor sociale contacten niet langer aangewezen op de familie-, woon- en werkomgeving. Deze en andere ontwikkelingen leiden tot een grotere individualisering. Mensen voelen zich vrijer om uiting te geven aan hun eigen identiteit en voelen zich minder verplicht gehoor te geven aan de sociale regels van vroeger. Zelfs het zo kenmerkende nabuurschap van een (relatieve) plattelandsgemeente zoals ook ooit in Albrandswaard, heeft niet meer de vorm van weleer. Dit betekent niet direct dat er minder vrijwilligers zijn. De cijfers van het CBS tonen aan dat het aantal vrijwilligers een behoorlijk stabiel en hoog percentage van de bevolking is. Wel klinken er veranderingen door. Het is nu sociaal meer geaccepteerd dat je als vrijwilliger zelf ook 'iets haalt' uit je inzet: een goed gevoel; cv-building; zelfontplooiing. Dit heeft consequenties voor de manier waarop potentiële nieuwe vrijwilligers aangesproken kunnen aanspreken. Tegelijkertijd zijn leden van verenigingen steeds meer consument en minder bereidwillig om zelf een bijdrage te leveren aan de vereniging.

Sinds enkele decennia is de trend gaande dat organisaties steeds professioneler (moeten) werken. Van bedrijven met een keurmerk mag verwacht worden dat ze hun organisatie goed op orde hebben. Er zijn signalen dat dit ook zijn doorwerking heeft in vrijwilligersorganisaties. Vrijwilligers vinden het vanzelfsprekend dat allerlei zaken zoals onkostenvergoeding, facilitering en organisatie goed geregeld worden door een coördinator/organisator of door het bestuur van de betreffende organisatie..

Overigens is de eerder ingezette verplichting voor jongeren om maatschappelijke stages te lopen sinds het schooljaar 2014-2015 weer afgeschaft. Wel kunnen deze op vrijwillige basis ingezet worden.

Toename van de leef- en werkdruk

De huidige maatschappij is gehaast en kent (te) weinig rustmomenten. Veel kinderen gaan daar ook onder gebukt. De ene uitdaging wordt gevormd door de volgende. Tevens laat de economische crisis zich gelden. De werkloosheid en schuldenproblematiek nemen toe en daarmee ook de druk op gezinnen.

We zien, mogelijk onder invloed van de economische crisis, landelijk een afname van het aantal vrijwilligers. Bij de vrijwilligersvacaturebank Albrandswaard is een verschuiving te zien naar werkzoekenden die zich melden als vrijwilliger, ter overbrugging naar betaald werk.

Digitalisering

Door de komst van virtuele sociale netwerken veranderen sociale verbanden in buurt, stad en op het platteland. Als de sociale verbanden in een buurt minder worden, kan dit betekenen dat er minder vrijwillige inzet geleverd wordt. Internet biedt kansen voor bijvoorbeeld het matchen van iemand die vrijwilligerswerk wil doen aan een vacature. Dit gebeurt nu al volop. Daarnaast zijn er kansen op het gebied van domotica: huisautomatisering voor ouderen en mensen met een beperking, zodat de taak van de (mantel)zorger verlicht wordt.

Participatie en burgerkracht

De bevolking wordt qua identiteit steeds meer divers. Men wil bij het aangaan van verbindingen uitgaan van de 'eigenheid'. Gelijktijdig neemt de betrokkenheid bij het openbaar bestuur en de gemeentezaken af. Een andere trend is de tweedeling die lijkt te ontstaan tussen mensen die zelfstandig kunnen deelnemen aan de samenleving en mensen die buiten de boot vallen. Deze laatste groep heeft ondersteuning en begeleiding nodig bij het deelnemen aan de samenleving. Dit geldt bijvoorbeeld voor mensen met een psychiatrische achtergrond of verstandelijke beperking. Uit een promotieonderzoek van Femmianne Bredewold blijkt dat wanneer deze mensen in een wijk komen wonen de steun juist afneemt. Hoe dichterbij ze komen wonen, hoe minder steun er is. Zelfs komen uitbuiting en treiteren veel voor.¹³

Dit lijkt een aandachtspunt voor Albrandswaard gezien de te verwachten toenemende extramuralisering van patiënten van het Delta psychiatrisch ziekenhuis. Een deel van de inwoners van Albrandswaard kan om financiële redenen amper meedoen aan de maatschappij. Vrijwilligerswerk kan juist een kans zijn om op een laagdrempelige manier mee te doen. We weten daarnaast dat mensen uit een lagere inkomensklasse vaak meer aangewezen zijn op mantelzorg, omdat ze weinig middelen hebben om de zorg uit te besteden. Deze doelgroep verdient extra aandacht als het gaat om het voorkomen van overbelasting.

Deze tijd kenmerkt zich zoals gezegd door een verder terugtrekkende overheid en ingrijpende decentralisaties. Daarbij wordt, onder andere onder invloed van bezuinigingen, sterk geappelleerd aan de eigen kracht van de burger. Fascinerend is te zien dat overal in het land en ook in Albrandswaard burgerinitiatieven ontstaan waarvan de overheid ook niet altijd weet heeft en op kan en wil sturen. "Ruimte geven en niet in de weg staan" is een van de opgetekende uitspraken die opgenomen zijn in het rapport *Kantelkracht*¹⁴ naar aanleiding van een gezamenlijke inventarisatie van de Verenigde Nederlandse gemeenten (VNG) en de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO) waaraan de gemeente Albrandswaard heeft meegedaan en ook aan heeft meegewerkt.

3.4 Voorzieningen en ondersteuning

De in 2012 vastgestelde Brede welzijnsvisie benadrukt hoe belangrijk de gemeente participatie en een sterk maatschappelijk middenveld vindt. De gemeente ondersteunt en faciliteert burgers en organisaties op basis van wederkerigheid. De inzet van vrijwilligers en mantelzorgers wordt daarbij van grote waarde geacht. De meeste mensen voelen zich geen vrijwilliger maar dragen gewoon hun steentje bij aan de gemeenschap, door iets te doen voor hun vereniging, club of school. Daar is de gemeenschap zeer bij gebaat en de gemeente hoeft daar dan ook weinig tot niets voor te regelen of in te ondersteunen. Het gaat in dit beleidsplan dan ook met name om de vrijwilligers die moeilijker in staat zijn hun bijdrage te leveren en om de ondersteuning van vrijwilligersorganisaties. Overigens geeft de gemeente elk jaar het goede voorbeeld met het organiseren van de Daadwerkelijk in de Buurtdag!

Het bovenstaande geldt in zekere mate ook voor mantelzorgers. Mantelzorg overkomt je vaak hetgeen het in balans houden van het leveren van de zorg en het eigen welzijn soms moeilijk maakt. In die gevallen heeft de gemeente de taak te ondersteunen. Vrijwilligers en mantelzorgers in de gemeente worden al in zekere mate ondersteund. De vraag is natuurlijk of dit voldoende gebeurt.

¹³ Bredewold, F. (2014). *Lof der oppervlakkigheid*. Amsterdam: Van Gennep.

¹⁴ VNG (2013). *Kantelkracht. Gras groeit boven 7 graden*. Den Haag: VNG

Subsidies

De gemeente Albrandswaard kent een groot aantal non-profit organisaties, kerken, verenigingen en adviesorganen waar vele vrijwilligers actief zijn. Daarnaast ontstaan er tal van nieuwe burgerinitiatieven. De gekozen rol van de gemeente is daarbij die van facilitator en verbinder, van cocreatie, van de buiten naar binnen ontwikkeling.

De gemeente stimuleert het vrijwilligerswerk met het verstrekken van (waarderings)subsidies aan de diverse verenigingen en organisaties in de gemeente op het gebied van onder andere sport, cultuur, ouderenwerk, jeugd- en jongerenwerk, peuterwerk, bibliotheekwerk, gehandicaptenzorg, participatieorganen en cliëntenraden.

De gemeente stuurt met haar (budget)subsidiebeleid en regelgeving op de resultaten van de diverse activiteiten en voorzieningen. Met de budgetgesubsidieerde instellingen worden sinds 2014 prestatieafspraken gemaakt en uitvoeringsovereenkomsten afgesloten. Tevens is een vouchersysteem ontwikkeld waarbij burgerinitiatieven voor een startvergoeding in aanmerking kunnen komen.

Verzekering

De gemeente heeft een collectieve aansprakelijkheidsverzekering afgesloten. Indien de individuele verzekering van een vrijwilliger in voorkomende gevallen niet voldoet dan kan mogelijk gebruik gemaakt worden van de voor de vrijwilliger gratis collectieve verzekering.

Uitvoering

De ondersteuning op het gebied van vrijwilligers en mantelzorgers wordt in Albrandswaard met name uitgevoerd door Stichting Welzijn Albrandswaard (SWA). SWA coördineert, vooral gesubsidieerd door de gemeente, de volgende op dit gebied relevante voorzieningen:

- Vrijwilligersvacaturebank - matching vraag en aanbod, ondersteunen vrijwilligers, stimuleren en activeren van nieuwe doelgroepen voor vrijwilligerswerk;
- Steunpunt Mantelzorg - hulp, advies en begeleiding; deskundigheidsbevordering, groepsbijeenkomsten;
- Invulling wijkcentrum Portland en wijkvoorziening de Boekenstal in Poortugaal.

Daarnaast voert SWA de volgende activiteiten uit, doorgaans gebeurt dit door vrijwilligers die ondersteund en begeleid worden door professionals. Ook kunnen vrijwilligers getraind worden.

- Thuisadministratie/belastingaangifte;
- Ouders voor ouders;
- Ondersteuning van vrijwillig cliëntadviseurs samen met ANBO en PCOB;
- Telefooncirkel;
- Plusklusdienst;
- Wijkcoach;
- Jongerenwerk en activiteiten in het Jongeren centrum JCA;
- Maatschappelijke stages;
- Receptie Koetshuis;
- Seniorweb;
- 50+ club.

SWA heeft zelf ongeveer 125 vrijwilligers actief, in de Vrijwilligersvacaturebank zijn ongeveer 75 mensen opgenomen. SWA richt zich conform de wens van de gemeente in toenemende mate op de opbouw van vrijwilligersnetwerken. De omvorming van SWA naar een brede welzijnsorganisatie is ingezet. Invulling wordt gegeven aan de voormalige bibliotheek de Boekenstal als wijkcentrum met verschillende functies en activiteiten op het gebied van onder andere taalondersteuning. Activiteiten

die door vrijwilligers uitgevoerd worden. Ten slotte heeft de directeur van SWA als kwartiermaker de transitie AWBZ/jeugdzorg/participatiewet samen met het maatschappelijk middenveld vormgegeven.

De gemeente en SWA hebben resultaatgerichte afspraken gemaakt. De huidige relevante afspraken op het gebied van vrijwillige inzet zijn:

Tabel 1 Resultaatafspraken gemeente-SWA vrijwillige inzet

Kerndoel Ondersteunen mantelzorgers en vrijwilligers	
Hoofdresultaatgebied <ul style="list-style-type: none"> • Bevordering van de zelfstandigheid van de inwoners van Albrandswaard; • Bevorderen van de meest laagdrempelige inzet van mensen en middelen. 	
<u>Resultaten meten middels:</u> Managementgegevens en jaarrekening van SWA (gericht op signalering van trends)	
Doelstelling 1	Doelstelling 2
Het begeleiden en ondersteunen van mantelzorgers	Bevorderen dat de inzet van vrijwilligers aan de ene kant en professionals aan de andere kant in evenwicht is.
Resultaten 1	Resultaten 2
<ul style="list-style-type: none"> • Naar behoefte uit de samenleving initiëren en organiseren van nieuwe initiatieven op het gebied van mantelzorg; • Goedlopende initiatieven overdragen aan samenwerkingspartners ter verdere uitvoering; • Aandacht voor mantelzorgers, die nu nog niet in beeld zijn (outreaching); • Nauwe samenwerking met vrijwilligersvacaturebank; 	<ul style="list-style-type: none"> • Naar behoefte uit de samenleving initiëren en organiseren van nieuwe initiatieven op het gebied van vrijwilligers; • Goedlopende initiatieven overdragen aan samenwerkingspartners ter verdere uitvoering; • SWA zet initiatieven vooral in voor kwetsbare inwoners en laat ruimte aan andere organisaties; • Coördineren van opleidingen voor vrijwilligers; • Coördineren van waardering voor vrijwillige inzet; • Aansluiten van vrijwillige inzet op wijkgericht werken en buurtnetwerk(en); • Vrijwilligers kunnen bij SWA altijd terecht voor informatie; • Nauwe samenwerking met steunpunt mantelzorg;

Op dit moment, voorjaar 2016, wordt samen met SWA gewerkt aan het actualiseren van de afspraken voor 2016 en verder.

Andere organisaties

Andere relevante organisaties en activiteiten in Albrandswaard zijn:

- Vivenz - leidt ex-cliënten op om zelf vrijwillige maatschappelijke hulp te kunnen gaan verlenen;
- De Bibliotheek AanZet, diverse activiteiten w.o. aanpak laaggeletterdheid;
- Stichting Lezen en Schrijven - train de trainer taalprogramma's voor laaggeletterden;
- MEE – ondersteuning vrijwilligers maatjesprojecten e.d.;
- Centrum voor Jeugd en Gezin – o.a. Homestart;
- ANBO, PCOB;

- Verenigingen en vrijwilligersorganisaties;
- Kerkelijke organisaties;
- De basisscholen;
- Kinderopvangorganisaties;
- Natuurorganisaties als De Carnisse Grienden, Stichting ARK en Natuurvereniging IJsselmonde;
- Adviesorganen zoals het WWZberaad, de Maatschappelijke Adviesraad en de Seniorenraad
- Stichting De Zonnebloem;
- Etc.

Ten slotte kunnen in dit verband genoemd worden de door vrijwilligers uitgevoerde en deels door professionals ondersteunde organisaties:

- Buurpreventie;
- Buurt bestuurt;
- Buurtnetwerk Rhoo Noord;
- Dorpsbedrijf – boodschappendienst, mensen met een uitkering als vrijwilliger;
- Wijkgericht werken/wijkcoach;
- Buurtonderneming;
- Vakbonden;
- Database deskundige burgers;
- Polder Albrandswaard;
- Energiecollectief Albrandswaard;
- Etc.

3.5 Kosten en budget

De ondersteuning van vrijwilligerswerk en mantelzorg zit voor een groot deel verweven binnen verschillende thema's, budgetten en in subsidies aan instellingen en de inkoop van zorg. Een exact bedrag is dan ook moeilijk te noemen.

Het totaal beschikbare bedrag voor waarderingssubsidies voor de sector is ongeveer een ton. Sinds 2014 is een structureel bedrag van € 10.000,- extra voor verdere ondersteuning van vrijwilligers opgenomen in de begroting. Ruimte voor veel extra activiteiten is er niet in de begroting. Een deel van de voor te stellen maatregelen zullen bestaan uit het verdiepen van reeds lopende prestatieafspraken met bijvoorbeeld SWA.

Voor de waardering van mantelzorgers was in het verleden een structureel budget van € 65.000,- beschikbaar waaruit een individuele financiële blijk van waardering aan mantelzorgers betaald werd. Momenteel wordt onderzocht hoe deze waardering of pluim in de toekomst het beste gestalte kan krijgen.

De komende jaren zal bekeken moeten worden welke ruimte voor preventieve aandacht er vrijgemaakt kan worden binnen de naar de gemeente gedecentraliseerde budget in het kader van de jeugdzorg, AWBZ-begeleiding en participatie.

Binnen de gedecentraliseerde taken is de verschuiving van dure (specialistische) zorg naar collectieve voorzieningen en informele zorg de insteek. Om dit te kunnen realiseren is goed georganiseerde ondersteuning nodig voor de vrijwilligers en familie/buurtbewoners die een rol willen spelen in de hulp aan kwetsbare inwoners.

Aanbieders van zorg en hulp hebben ook een taak om het netwerk (familie, buurt) en vrijwilligers te betrekken en in te zetten daar waar hun cliënten minder professionele zorg zullen gaan ontvangen door de verschuiving en vermindering van de zorgbudgetten.

Een deel van het budget zal in de toekomst van professionele zorg naar informele zorg moeten verschuiven.

Met SWA wordt gesproken hoe de uitvoering van het vrijwilligerswerk en de mantelzorg het beste plaats kan vinden. Het versterken van beide steunfuncties staat centraal. Een van de mogelijkheden is het inrichten van een platform vrijwillige inzet van waaruit onder andere welzijnsarrangementen ingezet zouden kunnen worden. Dit platform zou ook een prima plek zijn waar de informatie wordt samengebracht over alle trainingen die de organisaties bieden aan hun vrijwilligers. Tevens is een onderwerp van uitwerking het thema tegenprestatie.

Hoofdstuk 4 Ambities gemeente Albrandswaard

In dit hoofdstuk wordt beschreven wat de ambities van de gemeente zijn ten aanzien van de ondersteuning en facilitering van vrijwilligers en mantelzorgers.

4.1 Beleidsuitgangspunten

Uit gesprekken met partners in het maatschappelijk middenveld is gebleken dat het van belang is om goed onderscheid te maken tussen vrijwilligers en mantelzorgers. Bij mantelzorgers is er immers vrijwel nooit sprake van 'vrijwillige inzet'. Of zoals een lid van de Maatschappelijke Adviesraad Albrandswaard (MAA) het verwoordde: "vrijwilligerswerk voedt zin en ziel, mantelzorg kost zin en ziel". Morele overwegingen spelen een grote rol wanneer familie of vrienden met (geestelijke) gezondheidsproblemen worstelen. Het risico op overbelasting en de behoefte aan het delen van ervaringen met lotgenoten zijn groot. Dit geldt voor zowel volwassenen als ook voor jeugdigen die al op jonge leeftijd deze zware taak in een gezin kunnen hebben.

Wij erkennen de verschillen tussen vrijwilligers en mantelzorgers en de verschillende vormen van ondersteuning die zij nodig hebben. Desondanks kiezen wij ervoor het beleid voor beide groepen in één nota te formuleren, maar daarbij wel aan beide groepen afzonderlijk aandacht te besteden. De reden hiervoor is dat het beleid voor vrijwilligers en mantelzorgers sterk met elkaar verweven is en goed op elkaar moet aansluiten.

Zoals in eerdere hoofdstukken is aangegeven is het beleid van de gemeente gericht op het versterken van de zelfstandigheid van de burgers en de deelname aan de maatschappij. Maar ook de onderlinge samenhang van burgers in de wijken is van groot belang. Burgers en instellingen hebben ieder hun eigen verantwoordelijkheid ten aanzien van de kwaliteit van leven in de wijk. De rol van de gemeente bestaat vooral uit het initiëren, verbinden en regievoeren op de uitvoering van het vrijwilligers- en mantelzorgbeleid. In de uitvoering is een belangrijke rol weggelegd voor SWA als strategische kernpartner van de gemeente op het gebied van welzijn.

Per 1 januari 2015 hebben de 3 decentralisaties hun beslag gekregen. Concreet betekent dit dat Albrandswaard verantwoordelijk is geworden voor:

- Grote delen van de jeugdzorg;
- Taken die zijn overgeheveld van de AWBZ naar de WMO, zoals de begeleiding;
- De participatiewet.

Bij de uitvoering van de decentralisaties staan de 'kanteling' en het één op één gesprek centraal. In gesprek met hen onderzoeken we wat bewoners met een hulpvraag nog zelf kunnen doen en wat we kunnen oplossen door familie, vrijwilligers en mantelzorgers in te schakelen of gebruik te maken van algemene voorzieningen (bijv. een was- en strijkservice). Pas als dat niet meer mogelijk is komt een individuele voorziening aan de orde (bijv. een traplift).

De gesprekken vinden bij voorkeur bij de bewoner thuis plaats. We onderzoeken of een vorm van integraal gesprek ingevoerd kan worden. Hierbij kan gedacht worden aan het voorbeeld van een formulierenbrigade door vrijwilligers die in menige gemeente in Nederland operationeel is.

Vrijwilligers en mantelzorgers spelen een belangrijke rol spelen bij het werk van de wijkteams, dit is een landelijke trend zoals blijkt uit onderzoek van Movisie.¹⁵ De gemeente streeft ernaar met het Brede Loket voor Zorg en Welzijn en de inzet van wijkteams (jeugd en sociaal) een verschuiving te bereiken van zorg naar laagdrempelige (algemene) welzijnsvoorzieningen. Naast een goede afstemming tussen de wijkteams en de bestaande samenwerkingsvormen binnen het totale lokale netwerk, zoals ook bijvoorbeeld klantmanagers en jongerenwerkers, is ook beleid op het gebied van vrijwilligers en mantelzorg van cruciaal belang. De wijkteams moeten gebruik kunnen maken van 'informele zorg'. Dit is van wezenlijk belang om ervoor te zorgen dat er geen 'verstopping' van de wijkteams ontstaat, met wachtlijsten als gevolg.

Uitgangspunt voor beleid op het gebied van vrijwilligers en mantelzorg blijft de in 2012 door de raad vastgestelde Brede Welzijnsvisie.

Op grond van deze visie streeft de gemeente naar het voorkómen van onbalans op de vijf levensdomeinen. Daarbij gaat het om de domeinen lichaam en geest, sociale relaties, materiële zekerheid, arbeid en presteren, waarden en inspiratie. De meest laagdrempelige inzet van mensen en middelen staat altijd voorop. Daarbij moet er sprake zijn van evenwicht tussen de inzet van vrijwilligers en mantelzorgers aan de ene kant en professionals aan de andere kant waarbij er altijd oog is voor voldoende professionele ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers.

4.2 Uitwerking beleidsuitgangspunten vrijwilligers

Hieronder werken wij de uitgangspunten voor het vrijwilligersbeleid en het beleid op het gebied van mantelzorg verder uit.

Met het vrijwilligersbeleid willen wij het volgende bereiken:

- Versterking van de verbinding tussen vrijwilligers vanuit verschillende posities;
- Inwoners motiveren om vrijwilligerswerk te (blijven) verrichten;
- Vrijwilligers voldoende ondersteuning en waardering bieden en hen voldoende faciliteren het vrijwilligerswerk uit te kunnen voeren;
- De samenwerking tussen professionals en vrijwilligers bevorderen.

Versterking van de verbinding tussen vrijwilligers vanuit verschillende posities

Vrijwilligers dragen vanuit verschillende posities bij aan de Albrandswaardse samenleving. Wij onderscheiden de volgende posities:

Vrijwilligers in verenigingen: Albrandswaard heeft een rijk verenigingsleven, variërend van sport tot cultuur. Veel vrijwilligers zorgen er samen voor dat deze verenigingen kunnen floreren. Het gaat dan zowel om 'algemeen vrijwilligerswerk', zoals het verrichten van bardienst of het ondersteunen bij de sporttraining als om 'professioneel vrijwilligerswerk', zoals het verrichten van bestuurswerk;

Vrijwilligers in welzijn/zorg: vrijwilligers die bij maatschappelijke partners, zoals Argos Zorggroep, Aafje, SWA en Delta, zich inzetten in de verzorgingshuizen, wijkcentra, het Boerderijtje of bij Delta. In de praktijk blijkt dat er nog te veel sprake is van versnippering. Organisaties hebben allemaal hun eigen vrijwilligers, maar versterking door samenwerking komt nog onvoldoende van de grond.

¹⁵ Movisie (2014). *Het hart van de transformatie. De gemeentelijke blik op vrijwilligerswerk en mantelzorg.*

'Onafhankelijke' vrijwilligers in de wijk: wijkbewoners, die zich voor hun eigen wijk willen inzetten. Wijkbewoners weten elkaar nu al te vinden als het gaat om de veiligheid in hun wijk of het inrichten en onderhouden van de openbare ruimte. Inwoners willen ook graag op het sociale vlak iets voor hun wijk betekenen, maar worstelen vaak nog met de vraag wat en hoe zij op dat punt kunnen bijdragen.

Vrijwilligers vanuit de participatiewet: het gaat om inwoners die vrijwilligerswerk doen om hun afstand tot de arbeidsmarkt te verkleinen. Deze groep wil zichzelf door vrijwilligerswerk verder ontwikkelen en dat vraagt een specifieke aanpak, inclusief bijvoorbeeld een vorm van beoordelingsgesprekken.

Ons uitgangspunt is het leggen van verbindingen tussen de vrijwilligers vanuit de bovengenoemde posities. Stichting Welzijn Albrandswaard speelt daarbij als kernpartner in het maatschappelijk middenveld een cruciale rol. Met SWA wordt bekeken of het inrichten van een platform (zowel fysiek als digitaal) voor het bij elkaar brengen van de vraag naar vrijwilligers en het aanbod van vrijwilligers haalbaar is. Daarbij besteedt SWA bijzondere aandacht aan:

- Concrete vragen naar 'informele zorg';
- 'Losse' signalen vanuit de wijk(teams);
- Ondersteuning van inwoners bij signalen van eenzaamheid;
- Inzetten van vrijwilligers bij de uitvoering van welzijnsarrangementen.

De focus ligt met name op nieuwe (wijkgerichte) initiatieven. Op het moment dat een initiatief goed loopt wordt het initiatief 'overgedragen' aan de initiatiefnemers zelf of aan andere maatschappelijke partners.

Inwoners motiveren om vrijwilligerswerk te (blijven) verrichten

Uit de eerdere hoofdstukken is al gebleken dat de rol van vrijwilligers de komende jaren steeds belangrijker wordt.

Ons beleid richt zich op het motiveren van onze inwoners om vrijwilligerswerk te blijven verrichten. Zoals eerder aangegeven komt vrijwillige inzet uit de mensen zelf, op die intrinsieke motivatie hebben wij maar weinig invloed. Wel kunnen we het vrijwilligers zo gemakkelijk mogelijk proberen te maken wat betreft faciliteiten en hen waarderen. Daarbij besteden wij in het bijzonder aandacht aan:

- Jeugdigen die vrijwilligerswerk (willen) verrichten in bijvoorbeeld het verenigingsleven. Door de vergrijzing is het nodig om ervoor te zorgen dat jongeren vrijwilligerswerk willen blijven verrichten. Dit vergt wel een specifieke, op jongeren gerichte aanpak, bijvoorbeeld met behulp van de sociale media;
- Inwoners die de pensioengerechtigde leeftijd bereiken en daardoor gemakkelijker de gelegenheid hebben om vrijwilligerswerk te verrichten. Deze groep is veelal nog vitaal en heeft in het werkzame leven ervaring opgedaan op alle mogelijke vakgebieden. Gelet daarop heeft hun inzet als vrijwilliger een grote toegevoegde waarde.

Het eerdergenoemde mogelijke platform van SWA is uitstekend geschikt om eraan bij te dragen dat meer inwoners vrijwilligerswerk verrichten.

Vrijwilligers voldoende ondersteuning en waardering bieden

Bij het ondersteunen en faciliteren van vrijwilligers richten wij ons met name op:

- Scholing: vrijwilligers verrichten soms taken waarvoor een specifieke scholing nodig is. Dit geldt bijvoorbeeld voor maatjesprojecten, maar ook voor het verrichten van bestuurswerkzaamheden bij verenigingen. Het is van groot belang de kennis van maatschappelijke partners te benutten voor de scholing van vrijwilligers. Daarnaast geldt voor verenigingen ons reguliere subsidiebeleid;
- Waardering: zowel materiële waardering (onkostenvergoeding, collectieve verzekering) als immateriële waardering helpt vrijwilligers bij het verrichten van hun werkzaamheden. Ook in

dit verband zoeken we naar verbinding met maatschappelijke partners, maar ook met het in Albrandswaard opgerichte gemeenschapsfonds;

- Communicatie: vrijwilligers hebben behoefte aan informatie over hun werkzaamheden en alles wat daarmee samenhangt. SWA heeft op dit punt een coördinerende rol.

De samenwerking tussen professionals en vrijwilligers bevorderen

De rolverdeling tussen professionals en vrijwilligers wordt steeds belangrijker. Erkend wordt dat er veel eerder sprake is van aanvulling dan concurrentie. Vrijwilligers kunnen meer tijd steken in taken waar professionals vaak géén tijd meer voor hebben, zoals individuele aandacht voor een cliënt. Vrijwilligers kunnen daarnaast leren van professionals.

Hier gaat het ons vooral om het volgende:

- Over de samenwerking resultaatafspraken maken en opnemen in de voorwaarden bij subsidieverlening aan professionele organisaties zoals SWA, Vivenz, SPA, Bibliotheek AanZet etc.;
- We bevorderen en organiseren mee aan netwerkbijeenkomsten voor professionals én vrijwilligers en mantelzorgers;
- De vrijwilligersvacaturebank of een nieuw in te richten platform initieert en coördineert deskundigheidsbevordering. Er komt een overzicht van het scholingsaanbod en organisaties maken gebruik van elkaars scholingen en trainingen;
- Het platform speelt een ondersteunende rol bij de samenwerking tussen professionals en vrijwilligers.

4.3 Uitwerking beleidsuitgangspunten mantelzorgers

Zoals in het begin van dit hoofdstuk al is vermeld is bij mantelzorgers vrijwel nooit sprake van 'vrijwillige inzet'. Mantelzorg overkomt mensen door omstandigheden in hun gezin of directe familie.

Wij richten ons mantelzorgbeleid op:

- Het bereiken van mantelzorgers;
- Het voorkómen dat mantelzorgers chronisch overbelast raken én ondersteuning voor overbelaste mantelzorgers;
- Het voorkómen dat mantelzorgers in een positie komen, waarin gelegenheid is voor fraude t.o.v. de hulpvrager.

Het bereiken van mantelzorgers

Mantelzorgers laten zich moeilijk vinden en herkennen zich vaak niet in de term mantelzorg. Langzaamaan wordt de zorg bijvoorbeeld voor een dementerende partner steeds uitgebreider en bepaalt het de dag. Maar vanwege de vanzelfsprekendheid van deze zorg zal een mantelzorger zichzelf niet snel zo noemen. Het bereiken van mantelzorgers achten wij de kern van het mantelzorgbeleid. Wij richten ons dan ook op:

- Het belang dat mantelzorgers gebruik kunnen maken van ondersteuningsmogelijkheden die er zijn zoals het meldpunt bij SWA;
- De kantelingsgedachte waarbij welzijnswerkers, klantmanagers en anderen alert zijn op het thema en mogelijke mantelzorgers de mogelijkheden van ondersteuning aanreiken;
- Ook de wijkteams spelen een belangrijke rol bij het 'vinden' van mantelzorgers.

Het voorkomen dat mantelzorgers chronisch overbelast raken én ondersteuning voor overbelaste mantelzorgers

Door hervormingen in de zorg moeten inwoners met een beperking langer met ondersteuning thuis blijven wonen. Dit betekent ook dat mantelzorgers langer en meer ondersteuning moeten bieden. Het risico op overbelasting wordt daardoor groter. Wij richten ons bij het ondersteunen en faciliteren van mantelzorg met name op:

- Het bevorderen dat mantelzorgers tijdig om ondersteuning vragen, door mantelzorg bespreekbaar te maken en 'outreaching' te werken (bijvoorbeeld de integrale huisbezoeken door vrijwilligers zoals genoemd in paragraaf 4.1);
- Waardering van zwaar belaste mantelzorgers door middel van een voucherregeling;
- Koppelen van vrijwilligers aan mantelzorgers in het kader van respijtzorg (bij voorkeur op wijkniveau);
- Ondersteunen van nieuwe laagdrempelige initiatieven met betrekking tot respijtzorg;
- Specifieke ondersteuning van jonge mantelzorgers onder de 18 jaar en werknemers die mantelzorger zijn;
- Stimuleren en verbinden van maatjesprojecten;
- Centrale deskundigheidsbevordering voor professionals én vrijwilligers ten aanzien van het ondersteunen van en samenwerken met mantelzorgers.

SWA heeft als kernpartner op het gebied van welzijn de coördinatie van het mantelzorgbeleid. De ondersteuning van mantelzorgers maakt onderdeel uit van het eerdergenoemde platform.

Het voorkomen dat mantelzorgers in een positie komen, waarin gelegenheid is voor fraude t.o.v. de hulpvrager

Mantelzorgers ondersteunen hun naasten in veel gevallen niet alleen met (persoonlijke) verzorging, maar ook bij het regelen van de financiën. Het gaat dan bijvoorbeeld om ouderen met beginnende dementie. Juist in deze situaties kan gelegenheid ontstaan voor fraude ten opzichte van de hulpvrager. Ons mantelzorgbeleid richt zich op het bespreekbaar maken van deze situaties, bijvoorbeeld door voorlichting.

4.4 Uitvoeringsplan

Bovenstaande ambities zullen vertaald worden naar een concreet uitvoeringsplan volgens onderstaand format. Enkele zaken zijn reeds voorlopig ingevuld. Voor de verdere invulling zullen afspraken gemaakt worden met onze kernpartners zoals SWA, de wijkteams en maatschappelijke adviesraad.

Tabel 2. Concept uitvoeringsplan 2016-2019

Pijler	Activiteit	Verantwoordelijk	Betrokken	Planning	Resultaat	Budget
Mantelzorg						
Wijkteams informele zorg	Schil van informele zorg om formele zorg	Maatschappelijk partners Gemeente	SWA en nog vast te leggen partners			
Pluim	Jaarlijkse waardering	Gemeente	Maatschappelijke partners			
Steunpunt mantelzorg	Resultaatafspraken om te versterken	Gemeente en SWA	Maatschappelijke partners en bedrijven			
Vrijwilligerswerk						
Vrijwilligersvacaturebank	Resultaatafspraken om te versterken	Gemeente en SWA	Maatschappelijke partners en bedrijven			
Vouchers	burgerinitiatief		Gemeente en burgers	doorlopend		

Bijlage 1 Overzicht relevante bijeenkomsten en documenten

Bijeenkomsten

Discussieavond breed welzijn – 15 november 2011
Expertmeeting met verschillende regiogemeenten – 3 september 2012
Netwerkbijeenkomst Albrandswaard – 26 november 2012
Conferentie Centrum voor Jeugd en Gezin en het Lokale Zorgnetwerk – 17 januari 2013
Ronde tafelsessie VNG Driebergen – 27 maart 2013
BAR Wmo conferentie, workshop burgerkracht – 25 april 2013
Brainstorm WOS/OOV Vrijwillige inzet en burgerkracht – 21 mei 2013
Startbijeenkomst voor de gebiedsteams – 25 september 2014
Conferentie Informele Zorg Albrandswaard – 21 april 2015

Nota's

Recente beleidsbrieven
Wmo beleidsplan
Nota breed Welzijn vastgesteld
Notitie Spa dieper
Uitgangspuntennota AWBZ begeleiding
Verordening Tegenprestatie Albrandswaard 2015

Zinnige links

www.wehelpen.nl
www.handjehelpen.nl
www.voorjebuurt.nl
www.buurtlink.nl
www.duurzameburen.nl
www.burendag.nl
www.pratenoververlies.nl
www.mezzo.nl

IZA biedt een test om te ontdekken of iemand mantelzorger is en wat te doen indien iemand zich overbelast voelt. www.izagezondsamensamen.nl/mantelzorg of tel 0881311613 voor vragen over zorgtaken, regels, wetgevingen en vergoedingen rond mantelzorg.

Bijlage 2 Verslag Netwerkbijeenkomst vrijwillige inzet

26 november 2012

Gehoorzaal Delta psychiatrisch centrum

Inleiding

Op 26 november 2012 vond op initiatief van de gemeente Albrandswaard een netwerkbijeenkomst vrijwillige inzet plaats. Ruim veertig vertegenwoordigers van organisaties die werken met of bestaan uit vrijwilligers, mantelzorgers of andere burgers die zich onbetaald inzetten voor het wel en wee van de gemeenschap in Albrandswaard, namen deel.

Het doel van de bijeenkomst was de lokale of lokaal werkende organisaties de gelegenheid te geven met elkaar in contact te komen, informatie over hun werk uit te wisselen en onderlinge afspraken te maken.

Daarnaast ontwikkelt de gemeente momenteel vrijwilligerswerkbeleid, een van de uit te werken thema's van de vastgestelde brede welzijnsvisie. De gemeente betreft daar bij voorkeur zoveel mogelijk organisaties bij en wilde graag input voor het nieuwe beleid.

Het programma van de bijeenkomst was als volgt:

12.00 uur	Inlooplunch
12.45 uur	Welkom door dagvoorzitter Sjoerd Rotmans, adviseur bij JSO, expertisecentrum voor jeugd, samenleving en ontwikkeling
12.50 uur	Korte inleiding over het thema vrijwillige inzet in Albrandswaard door wethouder Maret Rombout
13.00 uur	Inhoudelijke discussie in deelgroepen o.l.v. dagvoorzitter Sjoerd Rotmans
14.00 uur	Rondleiding werk- en activiteitencentrum Delta + netwerken
15.00 uur	Presentaties + netwerken via uitwisselen kaartjes Een aantal organisaties presenteert kort een aansprekend programma of initiatief met betrekking tot vrijwillige inzet
16.15 uur	Interview wethouder Maret Rombout door dagvoorzitter Sjoerd Rotmans over wat de middag gebracht heeft en het vervolg
16.30 uur	Drankje ter afsluiting.

Hierna wordt kort ingegaan op twee onderdelen in het programma: de inhoudelijke discussie in de deelgroepen en het deel presentaties + netwerken. Met de opmerking dat blijkens de reacties gedurende de middag een actieve en plezierige uitwisseling heeft plaatsgevonden en de rondleiding in het werk- en activiteitencentrum van Delta als zeer informatief ervaren werd.

Inhoudelijke discussie in deelgroepen

Het onderdeel Inhoudelijke discussie is in vijf deelgroepen uitgevoerd aan de hand van stellingen. Elke groep, met een medewerker van de gemeente als gespreksleider, kreeg een stelling als hulpmiddel om met elkaar over verschillende aspecten van vrijwillige inzet te discussiëren. Indien nodig kon de gespreksleider een extra stelling inzetten. De uitkomsten van de discussies, aandachtspunten, tips e.d. zijn op flappen geschreven en na afloop van het onderdeel centraal opgehangen zodat ieder ze kon lezen en eventueel becommentariëren. In bijlage 2 zijn de resultaten per discussiegroep terug te vinden.

Uit de gevoerde discussies is, zonder volledig te willen zijn, een aantal conclusies te trekken:

- Vrijwillige inzet wordt zeer belangrijk gevonden. Vrijwilligers zijn van essentieel belang voor de ontwikkeling van de gemeenschap Albrandswaard en dienen serieus genomen te worden;

- Maar vrijwillige inzet kan en mag het werk van professionals niet overnemen, hoewel economische argumenten zwaar kunnen wegen om tot taakverschuiving te komen. Niet alles moet op het vrijwilligerswerk leunen. Vrijwilligers en professionals zullen moeten samenwerken en vanuit hun specifieke kennis, vaardigheden en mogelijkheden de ander informeren en ondersteunen. Daarbij dient in ieder geval bekend te zijn wat iedereen kan en wil. Vrijwilligerswerk is persoonsgebonden, maatwerk is nodig waarbij uitgegaan wordt van de eigen kracht van alle burgers;
- Indien burgers het belang zien dan zijn zij bereid onbetaald bij te dragen aan de leefbaarheid van de buurt of wijk;
- Hoewel vrijwillige inzet niet opgelegd kan worden is deze ook niet vrijblijvend, er wordt iets van de vrijwilliger verwacht. Voor mantelzorgers telt ook de persoonlijke betrokkenheid, bijvoorbeeld bij de ondersteuning van een partner;
- De gemeente dient het voortouw te nemen ten aanzien van de formulering van beleid en samen met de maatschappelijke organisaties, en goed luisterend naar vrijwilligers en mantelzorgers en andere burgers, ondersteunende activiteiten en voorzieningen te treffen. Daarbij kan volgens de deelnemers gedacht worden aan zaken als:
 - vanuit een centraal punt goede matching ofwel passend vrijwilligerswerk voor alle burgers die dat willen en kunnen uitvoeren,
 - een adequate vrijwilligersverzekering (*deze is er overigens al, informatie bij SWA of de gemeente, RvG*),
 - bevorderen van bekendheid van organisaties en hun behoeften aan vrijwillige inzet in relatie tot de mogelijkheden van vrijwilligers en mantelzorgers,
 - scholing en coaching zoals voor bestuursvaardigheden,
 - vrijwilligers informeren over relevante ontwikkelingen in de samenleving,
 - faciliteren van netwerken via sociale media,
 - soepele regels van de overheid, maar wel afspraken over inzetbaarheid van vrijwilligers,
 - daar waar mogelijk dient het gemeentebestuur breed geformuleerd te worden, dus samen met Ridderkerk en Barendrecht. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan cursussen.

Presentaties en netwerken

Vijf organisaties hebben kort plenair informatie gegeven over een programma of activiteit waar deze organisatie bij betrokken is en waarin vrijwillige inzet een belangrijke rol speelt. Dit waren achtereenvolgens:

- Frits Mulder van Stichting Welzijn Albrandswaard (SWA) over een samenwerkingsproject van SWA met Delta psychiatrisch centrum m.b.t. vrijwillige inzet door mensen met een psychiatrische of psychische aandoening;
- Dolorata du Chatenier van het Albeda college over taalonderwijs aan laaggeletterden en de rol die vrijwilligers daarbij kunnen spelen;
- Jeanette Dekker over het Home-Start programma dat door vrijwilligers uitgevoerd wordt;
- Tamara Jansen, GOSA regisseur in Albrandswaard over de proeftuin wijkzorg voor jeugd die in het kader van de decentralisatie jeugdzorg in Poortugaal wordt uitgevoerd;
- Han van Toornburg van Sportstichting Albrandswaard over het belang van vrijwillige inzet bij verenigingen.

Nadere informatie over deze initiatieven is bij de sprekers op te vragen.

Deelnemerslijst Netwerkbijeenkomst - Vrijwilligerswerk maandag 26 november 2012

Naam organisatie	Naam contactpersoon
Aafje thuiszorg	Jannie van Eck
Aafje thuiszorg	Claudine Garama
Albeda College	Dolarata Du Chatenier
ANBO Albrandswaard	Jos Gerlach
ANBO Albrandswaard	Joke Polderman
Argoszorggroep	Marianne Ras
Argoszorggroep	Ria de Vos
Buurtpreventie	Hans Huijgen
Buurtpreventie	Aad Niehof
Clientenplatform Albrandswaard	Niko Bom
Clientenplatform Albrandswaard	Daan Luijks
De Zonnebloem	Han de Haas
De Zonnebloem	Yvonne Bil-Gorter
Delta Psychiatrisch Centrum	Els van Bezouwen
Gemeente Albrandswaard	Richard van Vliet
Gemeente Albrandswaard	Patricia Blomjous
Gemeente Albrandswaard	René van Griensven
Gemeente Albrandswaard	Jeannette Wijnmalen
Gemeente Albrandswaard	Lennard van Zanten
Gemeente Albrandswaard	Margriet van Vliet
Gemeente Albrandswaard	Maret Rombout
GOSA	Tamara Jansen
Home-Start BAR	Jeanette Dekker
JSO	Sjoerd Rotmans
MEE Rotterdam	Liesbeth Verduin
Ouders voor ouders	Pauline Lubking
Ouders voor ouders	Pauline Olbertz
SKS alles kids	Joan van Buuren
Sportstichting Albrandswaard	Han van Toornburg
Stichting Peuterwerk Albrandswaard	Annelies Kingma-Vos
Stichting Welzijn Albrandswaard	Frits Mulder
Stichting Welzijn Albrandswaard	Riet de Visser
Stichting Welzijn Albrandswaard	Patricia Cunes
Stichting Welzijn Albrandswaard	Sandra van Deuzen
Stichting Welzijn Albrandswaard	Yolanda Hekkert
UVV Delta	Conny van Rossen
UVV Delta	Anika van Zwet
Vivenz	Ali van Dijken
Vivenz	Rianne Moree
Vivenz	Lies van der Vlist
VluchtenlingenWerk Nederland	Djannah Ollong
VluchtenlingenWerk Nederland	Rita Deenenkamp
Wmo-raad Albrandswaard	Hans Baars

Uitkomsten werkgroepen

Werkgroep 1 gespreksleider Richard van Vliet

Stelling 1: *Burgers zijn altijd en van nature bereid om een bijdrage te leveren aan de leefbaarheid in hun buurt. Ondersteuning van gemeente of instellingen hierbij is niet nodig.*

Stelling 2: *Indien er een groter beroep gedaan wordt op de inzet van vrijwilligers dan is het logisch dat zij zelf de spelregels bepalen.*

Uitkomsten:

Stelling 1

- Dat zou mooi zijn, moet groeien!
- Vraag of Portland een wijk of buurt is, welke eenheid neem je: groot, klein, straat?
- Ligt er aan waar en wat
- Eerst leuk en daarna minder leuk
- Hoe is de betrokkenheid, de relatie met de wijk
- Het moet bij je passen
- Initiatief vanuit de gemeente of organisatie
- Probleem moet voelbaar zijn

Stelling 2

- Spelregels worden door organisaties bepaald
- De regels door de gemeente dienen niet te strak te zijn
- Visie en beleid op vrijwilligerswerk
- Spontane acties in de wijk worden ook georganiseerd
- Laat de vrijwilligers vrij om te doen
- Stuk beleid vormen

Werkgroep 2 gespreksleider Margriet van Vliet

Stelling: *Alleen wanneer burgers iets belangrijk vinden en het in hun eigen belang is, gaan ze zich er voor inzetten.*

Uitkomsten:

- Belangrijk, mits leuk!
- Hard nodig (overlast heb ik zelf last van)
- Maatschappelijke verantwoordelijkheid
- Je kent elkaar niet, dus.... iemand moet het initiatief nemen
- Voldoening = beloning
- Professionals: je hebt er alleen maar last van!
- Niet vrijblijvend en een volwaardige medewerker
- Vrijwilliger kan ook niet de dienst uitmaken dus is professionele begeleiding nodig
- Commitment aan de organisatie is nodig, een gezamenlijke overeenkomst en geheimhouding
- Een vrijwilliger komt eerder binnen, wordt eerder als maatje gezien, bijv bij een kwetsbare jongere cq zijn ouders of mobiliseren van burens en netwerk
- Houding is belangrijk en lange adem, maar deze niet opleggen
- Verdringing van betaald werk door vrijwilligerswerk wringt
- Waarom worden bepaalde vrijwilligersvacatures nooit vervuld?
- Wat is nodig om vrijwilliger te zijn: begeleiding en coördinatie, coaching, training (bestuurs)vaardigheden

De stelling wordt geherformuleerd tot: Wanneer burgers iets belangrijk vinden en zij er affiniteit mee hebben dan zetten zij zich er voor in.

Werkgroep 3 gespreksleider Lennard van Zanten

Stelling 1: *Vrijwilligerswerk is onbegrensd, vrijwilligers kunnen alles en zijn beter dan professionals.*

Stelling 2: *Vrijwilligerswerk gebeurt toch wel, daar is geen beleid voor nodig.*

Uitkomsten:

Stelling 1

- De stelling is waar, know-how zit onder de burgers

- De stelling is niet waar, het is niet onbegrensd. Professional weet meer. Het ziektebeeld moet behandeld worden door professional, vrijwilligers vullen aan.
- Er moet gekeken worden naar wat vrijwilligers doen qua taken en wel begeleid worden door een professional. Ieder heeft eigen competenties/vaardigheden
- Begrensd: vaardigheden per persoon kunnen ingezet worden. Van belang om scholing aanbieden aan vrijwilligers
- Samenwerking en aanvulling op elkaar
- Verlies van kwaliteit: willen we dat?
- Economische kant: betaalde krachten ontslaan en die komen via de achterdeur weer binnen met een uitkering, beroepsbevolking wordt uitgedund
- Vrijwilligers moeten gestuurd worden
- Vrijwilligerswerk wordt ook beperkt door 'arrogantie' professional
- Teruggaan naar eigen kracht van de mensen zelf – eigen kracht conferentie (als methode)
- Samenwerken: professional moet weten welke vrijwilliger er achter de hand is om in te zetten
- Van tevoren goed kijken bij wie de vrijwilliger hoort
- Draait het bij vrijwilligers niet veel meer om menselijk contact? Toch zitten vrijwilligers ook in besturen
- Het is niet waar dat vrijwilligers beter zijn, maar door middel van cursussen kunnen ze wel een eind komen
- Onzekerheid bij vrijwilligers: verschillend per persoon, je leert van elkaar
- Meer gaten creëren om mensen zelf aan de slag te laten gaan? Bijvoorbeeld Alzheimercafe als gevolg van bezuinigingen
- Geeft trots om ergens bij te horen, je komt elkaar ook in de supermarkt tegen etc., maar het is ook een drempel
- Hoe krijg je jongere mensen aan het vrijwilligerswerk?
- Niet alles moet op vrijwilligers terecht komen, dus ook een betaalde laag erin laten
- Juiste persoon op de juiste plek

Stelling 2

- Schat je iets op waarde, dan moet er beleid zijn
- De gemeente is verzekerd voor vrijwilligers
- Gemakkelijk om een vast punt te hebben om op terug te vallen

Werkgroep 4 gespreksleider René van Griensven

Stelling: *Het is onzin om te zeggen dat vrijwilligers de smeerolie van de samenleving zijn. Zo belangrijk zijn zij nu ook weer niet en het worden nooit professionals.*

Uitkomsten:

- Vrijwilligers geen professionals? Zij leveren ook inhoudelijke bijdrage en nemen kennis mee.
- Verbinding vrijwilligers-professionals is niet vanzelfsprekend:
 - Onbekend maakt onbemind?
 - Niet weten wat je elkaar te bieden hebt?
 - Schroom
 - Angst voor verdringing banen op de arbeidsmarkt
- Taakverschuiving: professional kan zich op uitdagende taken richten, maar het bordje van de vrijwilliger mag niet te vol worden waardoor vrijwilligers afhaken en er dus te weinig zijn.
- Randvoorwaarden voor in het gemeentelijk beleid:
 - Neem vrijwilligers serieus
 - Informeer hen over relevante ontwikkelingen
 - Stel bij veel betrokkenen één verantwoordelijke casemanager aan die zorgt voor afstemming, informatie en coördinatie
 - Faciliteer netwerken. Start bijvoorbeeld een speciale LinkedIn group of website voor discussie, elkaar te informeren over werkzaamheden etc.
- Vraag wordt gesteld hoe een vrijwilliger volwaardig kan participeren in en meeprofiteren van het Multi Disciplinair Overleg (MDO) waar alleen professionals aan deel nemen?
- Risico: vrijwilligers zijn zeer betrokken, maar er zijn grenzen aan de inzetbaarheid, er moet geen misbruik van de betrokkenheid van vrijwilligers gemaakt worden

- Maar: vrijwilligerswerk is niet vrijblijvend! Hierbij wordt wel een verschil tussen vrijwilligers en mantelzorgers geconstateerd. De laatste voelt zich veel meer verplicht en loopt persoonlijk meer risico

De stelling wordt geherformuleerd tot: vrijwilligers zijn de smeeroelie van de samenleving. Zij moeten door professionals voor vol worden aangezien. Een goede samenwerking is noodzaak.

Werkgroep 5 gespreksleider Jeannette Wijnmalen

Stelling 1: Vrijwilligerswerk is niet alleen maar leuk of vrijblijvend; het is in de toekomst harder nodig dan ooit om de leefbaarheid van de gemeenschap en het welzijn van mensen op peil te houden. Dat betekent niet alleen rij-ouder zijn bij de sportclub maar ook de incontinentie buurvrouw ondersteunen. We noemen het dan in de toekomst ook geen vrijwilligerswerk meer maar dat iedereen gewoon z'n sociale taak moet doen.

Stelling 2: Indien er een groter beroep gedaan wordt op de inzet van vrijwilligers dan is het logisch dat zij zelf de spelregels bepalen.

Uitkomsten:

- Vrijwilligerswerk is persoonsgebonden: kwaliteit, tijd en deskundigheid
- Het kan zijn ongeorganiseerd of welgeorganiseerd – coördinatie
- Opbouw eigen netwerk
- Sociale taak, ook vanuit de overheid
 - Grens bepalen – afspraken met en verwachtingen van elkaar
 - Geen betaalde arbeid verdringen
 - Hulp moet geen zakelijke relatie worden
 - Vrijwilliger zorgt voor gouden randje, dit is het onderscheid met professionals
 - Geen persoonlijke verzorging
 - Verschil tussen mantelzorg en vrijwilligerswerk
 - Sociale taak afkopen/belasting
 - Meer begrip voor elkaar: kennis maken, achtergrond van elkaar
- Vrijwilligerswerk is niet vrijblijvend
 - Kan ook niet opgelegd worden
 - Cultuuromslag nodig, bij jeugd beginnen met voorlichting op scholen en een voorbeeldfunctie voor ouders
 - Uitgaan van eigen kracht
- Gebruik maken van sociale media
- Gelijkwaardigheid: afspraken maken

Gemeentebeleid: BAR breed: informatie en waardering/ondersteuning

Bijlage 3 Commentaar adviesraden op conceptnotitie

De schriftelijke reacties van de Maatschappelijke Adviesraad Albrandswaard en de Seniorenraad zijn ongewijzigd zoals door hen aangeleverd opgenomen als bijlage. Omdat het reacties waren op een eerdere conceptversie van de notitie kunnen jaartallen en paginaverwijzingen afwijken van de definitieve versie.

Maatschappelijke Adviesraad

Vrijwillige inzet Albrandswaard 2015-2017

VAN: Maatschappelijke Adviesraad Albrandswaard (MAA)

AAN: Wethouder J. v. Wolfswinkel, R. v. Griensven, J. Wijnmalen

CC: MAA-leden

DATUM: 12-2-2015

Introductie

OP 19 januari stuurde dhr. Van Griensven een uitnodiging om op 2 februari onze visie te geven op de eerste aanzet van de beleidsnota "Vrijwillige inzet in Albrandswaard 2015-2017". Samen met andere organisaties uit Albrandswaard. Tijdens dat overleg is een levendige discussie ontstaan.

De wethouder gaf aan dat het niet de bedoeling was om de nota bladzijde voor bladzijde te bespreken maar liever de discussie aan te gaan aan de hand van een aantal stellingen. Met het verzoek aan iedere aanwezige organisatie om achteraf commentaar op de nota te geven.

Hert document dat u nu leest bevat het commentaar van de Maatschappelijke Adviesraad (MAA). Tevens gaan we kort in op een aantal onderwerpen dat op 2 februari is besproken.

Opmerkingen over de concept beleidsnota "Vrijwillige inzet in Albrandswaard 2015-2017"

1. De MAA pleit ervoor dat de nota wordt herschreven en gesplitst in een beleidsnota voor mantelzorg en een voor vrijwilligers. Daarvoor hebben we 3 redenen:
 - a. Mantelzorg dient anders te worden benaderd en vraagt om een ander beleid.
 - b. De nota maakt niet duidelijk wat de kern van de zaak is.
Het gaat zowel over vrijwilligerswerk in algemene zin als de civil society invulling zoals de gemeente die zo graag zou zien. De lezer moet raden wat prioriteit heeft.
 - c. De nota bevat veel achtergrondinformatie en is mede daardoor weinig concreet.

Toelichting ad a)

Zoals Pauline Olbertz het zo mooi zei: vrijwilligerswerk voedt zin en mantelzorg kost zin en ziel. De semantische discussie dat ook mantelzorg onbetaald is en onderdeel van de informele zorg mag waar zijn, het is eigenlijk nooit een vrijwillige inzet. Morele overwegingen spelen een grote rol als gezinsleden, familie of goede vrienden met (geestelijke) gezondheidsproblemen worstelen.

De mantelzorgers hebben specifieke aandacht en ondersteuning nodig. Uit de praktijk blijkt dat velen (tijdelijk) worden overbelast en dan hulp nodig hebben in de vorm van respijtzorg of andere hulp van professionele zorgverleners. Vrijwilligers kunnen soms een aanvullende rol spelen maar ook hier zien we meestal dat die hulp dan komt van mensen die hen heel nabij staan. Hiervoor vrijwilligers "uit de kaartenbak" vinden of na bemiddeling via een vacaturebank zal (bijna) nooit lukken.

Mantelzorgers hebben het zwaar en verdienen extra aandacht en waardering. Dit wordt herkend door de gemeente en daarom is hier aandacht aan geschonken in de WMO verordening.

Gerichte aandacht is ook nodig voor jeugdige mantelzorgers. Het lijkt ons zeer onwaarschijnlijk dat kinderen die opgroeien als mantelzorgers in een beleidsstuk vrijwillige inzet voldoende aandacht krijgen. Deze kinderen die broers, zussen of ouders hebben met een zorgindicatie mogen niet vergeten worden of bestempeld als vrijwilligers. Te vaak wordt er voor het 'zorgkind' of 'zorgouder' van

alles geregeld maar vallen deze kinderen buiten de boot. Zij verdienen een oprechte plek in beleidsvoering.

Kortom: mantelzorg vergt een separaat beleid dat hand in hand met het beleid voor vrijwilligerswerk moet worden uitgevoerd. Naast elkaar maar wel verbonden.

Toelichting ad b)

Wat wil de gemeente bereiken met deze nota?

De grafiek over de demografische verdeling van de gemeente geeft geen aanleiding te veronderstellen dat de komende jaren een natuurlijke toename in het aantal vrijwilligers is te verwachten. Sportverenigingen zullen het de komende jaren daarom nog moeilijker krijgen om jeugdige kader aan zich te binden. Verenigingen in de gemeente helpen om hun probleem met vrijwilligers op te lossen? De nota wijdt daar geen inhoudelijke aandacht aan.

Wat is dan wel de kern van de nota?

Met de overheveling van taken van de AWBZ naar de WMO, en het kleinere budget dat beschikbaar is voor huishoudelijke hulp, gaan er gaten vallen in de hulp die mensen met een beperking gewend waren te krijgen. Al een tijd lang zijn allerlei taken op het bordje van de overheid gelegd en de kosten daarvan zijn flink opgelopen. Geen wonder dat rijk en gemeente roepen dat eigen kracht en eigen oplossingen door de inwoners gewenst zijn. Noodzakelijk zelfs. Is het dan vreemd te veronderstellen dat het doel van de nota is om hiervoor (zorg)vrijwilligers te vinden? En uiteraard ook voor burgerhulp bij veiligheid in de buurt en de sociale leefbaarheid in de wijken.

Benoem dit helder, dan kan een gericht uitvoeringsplan worden opgesteld.

Toelichting ad c)

Kort memoreren dat de nieuwe nota voortbouwt op de Brede Welzijnsnota uit 2012 lijkt ons voldoende. Nu komt dit wel erg uitgebreid naar voren. Het wettelijk kader mag ook wel wat korter en blijf daarvoor dicht bij huis; in de gemeente dus. Definities zijn nuttig maar kunnen ook deels naar een bijlage. De demografische informatie is boeiend maar is het noodzakelijk dit zo uitgebreid te beschrijven? Bijlage 1 over de financiën biedt in deze vorm geen toegevoegde waarde. Wat wil het college in de periode 2015-2016 reserveren om van het vrijwilligersbeleid een succes te maken? Wat is beschikbaar voor nieuw beleid? Het verslag van de netwerkbijeenkomst vrijwilliger inzet in 2012, Bijlage 3, bevat nuttige lessen, en die moeten beslist worden meegenomen in de nieuwe nota. Maar niet in deze vorm.

Door wat te wieden in de tekst komt ruimte om duidelijk te maken wat het college de komende jaren wil gaan doen. Met een duidelijk uitvoeringsplan, en een onderbouwing hoe vouchers en andere subsidies daarin passen. En hoe de Participatiewet daarbij een extra kans kan bieden.

Stellingen

De besproken stellingen tonen een grote motivatie om tot een (bijna) ideale samenleving te komen in Albrandswaard. Een streven waaruit veel ambitie – en hoop – spreekt. Er zal nog veel moeten groeien en gebeuren voor het zover is.

Discussie

- De aanwezigen delen de noodzaak voor een goed vrijwilligersbeleid, en uiteraard ook mantelzorgbeleid, en een levendige discussie volgde. Enkele opmerkingen daarover willen we graag maken:
- a. De noodzaak om mantelzorg- en vrijwilligersbeleid verschillend aan te vliegen.
 - b. Hou de verschillen in de gaten tussen mantelzorgers en andere vrijwilligers en tussen burenhulp en overige vrijwilligers.
 - c. De mogelijkheid dat vrijwilligers een onkostenvergoeding kunnen krijgen.
 - d. Dat het goed is dat de gemeente een collectieve verzekering heeft voor vrijwilligers.
 - e. Vrijwilligerswerk is niet vrijblijvend maar een te grote inzet in uren is snel een belasting. Hoe behoud je flexibiliteit en zorg je voor interactie en saamhorigheid tussen vrijwilligers met eenzelfde interesse? Vrijwilligerswerk brengt op de duur ook vaak (ongewenste) verantwoordelijkheid mee; hoe ga je daarmee om?
 - f. De lessen uit de netwerkbijeenkomst van november 2012 moeten in de praktijk worden gebracht. Bij vrijwilligerswerk gaat het om motivatie en een fit met eigen belangstelling en talent.
 - g. Vrijwilligers in bijvoorbeeld buurtpreventie of buurt bestuur hebben een beperkte reikwijdte van onderwerpen waar ze zich voor in willen zetten. Die is niet zondermeer uit te breiden naar een ruimere inzet. En dit geldt ook voor andere groepen van vrijwilligers.
 - h. Inwoners zullen moeten leren om hulp te vragen. Bij de burenhulp gaat dat relatief gemakkelijk maar het bij elkaar brengen van vraag en aanbod staat nog in de kinderschoenen in Albrandswaard. Hier dient het nodige werk verzet te worden. De vacaturebank van de SWA kan dit in de huidige vorm onvoldoende invullen. Minimaal moet er meer publiciteit voor komen en men zal op jacht moeten gaan naar de potentiële hulpvragers. Ook bij kerken, sport- en andere verenigingen. Nieuwe vormen moeten worden ontwikkeld. De sociale media en internet kunnen hier mede een antwoord bieden. Groepsapps voor wijken, speciale website, enz. De SWA kan hier leidend in zijn maar andere initiatieven zijn uiteraard welkom. De nota heeft het – op blz. 17 – over de digitale steunstructuur maar we hebben geen idee wat daaronder wordt verstaan.
 - i. De geplande netwerkbijeenkomst in april a.s. over vrijwillige inzet dient goed te worden voorbereid. Vermeden moet worden dat het een herhaling wordt van de netwerkbijeenkomst van 2012. Die lessen zijn intussen bekend.
 - j. De vraag naar een inventarisatie van bestaande vrijwilligersgroepen kan zonder al te veel moeite worden ingevuld. Die kennis is o.i. aanwezig bij de SWA, de op blz. 14 genoemde organisaties en de sociale dienst.
 - k. Een goede verbinding zou tot stand moeten komen tussen de sociale wijkteams en J&G Teams en de (sport)verenigingen. Dit met het oog op de jeugd waarvan wordt vermoed dat er sprake is van verborgen armoede, of psychische - of sociale problemen in de gezinnen. Hetzelfde geldt voor een goede verbinding met vertegenwoordigers van de kerken.
 - l. Zorg voor een platform waar jeugdigen terecht kunnen met hun verhaal en in contact kunnen komen met lotgenootjes. De sportverenigingen zouden daarvoor (jaarlijks) benaderd moeten met een uitleg wat de bedoeling is en op welke signalen ze moeten letten en hoe ze de weg naar de wijkteams kunnen vinden.
 - m. Uitkeringsgerechtigde moeten anders benaderd worden. Niet met van “je moet nu dit doen, nee laat ze zelf denken hoe en met wat ze het dan invullen”. Dit vereist een geheel andere manier van samenwerken met de klantmanagers van het domein Maatschappij van de BAR-organisatie dan nu bestaat. Mogelijk dat al een begin is gemaakt maar het staat nog in de kinderschoenen. De Participatiewet biedt mogelijkheden maar er is een cultuuromslag nodig bij klantmanagers en mensen met een uitkering. Doe je het niet op deze manier dan krijg je een averechtse werking.

Een goede samenwerking met de sociale teams en jongerenwerkers lijkt ook hiervoor een voorwaarde.

- n. Voor enkele Nuggers is al een traject onderweg bij de SWA. Ook zij dienen niet te worden vergeten want het is een belangrijke groep die snel vergeten wordt. Ook deze groep wil vrijwilligerswerk doen maar weten vaak niet waar ze terecht kunnen.

Tijdens het gesprek kwam de behoefte naar voren aan een vrijwilligersplatform. Dit om te bewerkstelligen dat nieuwe manieren van vrijwillige inzet tot stand gaat komen. Met actieve vormen om vraag en aanbod voor vrijwillige inzet voor elkaar te krijgen. Met een goede naamsbekendheid van dit platform dat heel regelmatig onder de aandacht wordt gebracht van de inwoners in Albrandswaard. Dit idee willen we graag ondersteunen.

Voor mantelzorg dient apart te worden nagedacht.

Met vriendelijke groeten, Niko Bom
voorzitter Maatschappelijke Adviesraad Albrandswaard.

Seniorenraad

Inleiding: Tijdens overleg op 2 februari 2015 is verzocht aan de aanwezigen om commentaar te geven op de nota.

Algemene opmerkingen:

Na het welkom werd er door wethouder van Wolfswinkel voorgesteld de notitie even zo te laten om een aantal stellingen met de afgevaardigden van de gemeente door te nemen. Seniorenraad Albrandswaard

De nota is vrij uitgebreid en "breedsprakend". Dus mogelijk inkorten om de leesbaarheid te vergroten. Op voorstel van de adviesraad en na een onderlinge discussie is voorgesteld c.q. besloten de gehele notitie met uitzondering van 4 & 5 te herschrijven reden is dat er veel achterhaalde feiten en stellingen in stonden, begin van de notitie is vanaf 2011.

Er gaat een groot gat vallen in de zorg, en waar gaat het nu werkelijk over.

Vragen worden onder andere:

Welk type vrijwilliger wordt er nu gezocht? Er moet eigenlijk per functie een profielschets gemaakt worden.

Daarnaast kan een vrijwilliger solliciteren naar een uitstaande vacature. Dan wordt er gekeken of bij geschiktheid er nog aanvullende cursussen gegeven moeten worden voor degene aan de slag.

Onderzoek leert dat de moderne vrijwilliger gekend en gewaardeerd wil worden. Zeker de wat jongere vrijwilliger die dit werk gebruikt voor stage en om ervaring op te doen.

De mantelzorg zal een heel groot item gaan worden. Is mantelzorg formele of informele zorg, hoe gaat de vrijwilliger om met de situatie en in hoeverre te belasten.

Een mooie uitspraak gedaan door Andre **Vrijwillig is Omzien Naar Elkaar.**

Voorbeelden:

De eerste 2 punten van 2.2. Wettelijk kader.

Onderdeel 3.2 erg uitgebreid

Verslag netwerkbijeenkomst op 26-11-2012 voegt niet zoveel toe.

Hoofdstuk 2.

Vrijwilligerswerk op vele terreinen is belangrijk in de samenleving. Het gebeurt al veel.

Maar wat nodig is in de huidige tijd en de toekomst is vooral het vrijwilligerswerk en de mantelzorg voor senioren. Door het beleid om hen langer thuis te laten wonen moet daar vooral de focus op liggen. Hiervoor is inderdaad noodzakelijk om meer mensen bij vrijwilligerswerk te betrekken. Burgers verbinden, onbetaald werk met behoud van uitkering, het werk van mantelzorgers verlichten en mogelijk maken (ook door werkgevers).

Het vrijwilligerswerk dat er gedaan wordt bij o.a. sportverenigingen, scholen en kerken zou men enigszins ter zijde kunnen leggen. Dat wordt gedaan door mensen die daar sterk betrokken bij zijn en er daardoor ook vaak tijd voor over hebben. Men vindt het leuk en vindt er voldoening in. Dit is ook niet vrijblijvend

Dit komt overeen met de genoemde motieven onderaan blz. 4.

Financiën

Het punt is dat het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden COELO berekend hebben dat de gemeenten bij ongewijzigd beleid in 2018 gezamenlijk een tekort hebben van **4,8 miljard Euro**.

Het COELO concludeert dat gemeenten – na de bezuinigingen en efficiencylagen van de afgelopen jaren- weinig andere mogelijkheden resten dan in de komende jaren te bezuinigen in het sociale domein.

Vraag: Hoe ziet de gemeente dit probleem?

Hoofdstuk 3.

Cijfers van vrijwillige inzet in hoofdstuk 3 zeggen niet zoveel. De getallen zijn zo hoog dat er ongetwijfeld veel inwoners meegeteld worden die heel kort eventjes iets doen. Dat geeft geen goed beeld op de werkelijkheid.

Er wordt in de cijfers geen rekening gehouden met een behoorlijk aantal vrijwilligers zoals burenen, familie en verdere betrokkenen die hulp geven met kleine huishoudelijke klusjes, zoals ramen zemen, vuilnis buiten zetten, boodschappen doen en in de tuin werken.

Cijfers CBS ons inzien te rooskleurig. Onder andere door ook de vrijwilligers van scholen en sportverenigingen erbij te betrekken

Het groeiende beroep dat gedaan wordt om "mantelzorger" te zijn vraagt veel van de persoon (jong en oud). En vraagt ook een andere benadering, er is meer aandacht en ondersteuning nodig en dit kan niet met welke goedbedoeld vrijwilliger ook even opgelost worden. Hier zal heel veel aandacht voor moeten zijn.

Ook begrip van school en werkgever. De gemeente moet zeer alert zijn op dit spanningsveld. Ook bij scholen en sport is levert het beroep kunnen doen op vrijwilligers steeds meer problemen op.

Jammer dat de maatschappelijke stages (blz. 11) zijn afgeschaft.

Blz. 13.

De uitvoering. Dat er veel ondergebracht wordt bij SWA is een goede zaak. Van groot belang is echter dat voor iedereen in de gemeente duidelijk is dat men daar moet zijn voor vragen en informatie. (Gemeentegids, De Schakel, folders (ook bij artsen, tandartsen fysiotherapeuten, ziekenhuizen in de regio)

Blz. 15.

Kostenbesparing is twijfelachtig. De wens is de vader van de gedachte,

Hoofdstuk 3.

Wij vind de gedachte in de 1^e alinea op blz. 15 niet correct. Burgers zijn onderdeel van de samenleving, maar men kan ze niet verantwoordelijk stellen voor het welzijn van de inwoners. Hooguit kan men hen vragen een "bijdrage" te leveren, maar nooit hen verantwoordelijk stellen.

Blz. 17.

Stuk over vrijwilligers mooi opgeschreven of bedacht. Maar is dat ook realiseerbaar.

In de toekomst krijgen we te maken met steeds meer vergrijzing. Dit valt bij een aantrekkende economie niet te ondervangen door jongere, zogenaamde vrijwilligers die nu verplicht worden een tegen prestatie te gaan leveren voor het verkrijgen van een uitkering.

Er wordt vergeten dat mensen, die hulp nodig hebben en zeker ouderen, zich schamen om hulp te vragen, welke rol krijgt dan de wijkregisseur -gaat hij links en rechts aanbellen om te vragen Een ieder die hulp krijgt, via de gemeente, is al bekend via de zogenaamde keukentafelgesprekken maar hoeveel inwoners die hulp nodig kunnen hebben zijn niet bekend.

De stellingen zijn een mooi uitgangspunt, en zijn zeker de moeite waard om hier in de toekomst aan te gaan werken, het zal echter veel werk geven.

Rhoon, 8 februari 2015. Jaap Schraeverus / Willem Versluis